

NOTA

GITS BOLLESTRAAT
(prov. WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN
PROEFSLEUVENONDERZOEK

Auteurs: Thomas APERS, Gwendy Wyns

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode 2017H190

Projectcode:	2017H190
Naam erkende archeoloog:	Thomas Apers
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00110
Locatiegegevens:	Gits Bollestraat (zie plan in bijlage 1, 2 en 3 in verslag van resultaten bureauonderzoek)
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 62538,Y: 187485 X: 62675, Y: 187666
Kadastergegevens:	Hooglede, afdeling 2, sectie B, percelen 366b, 367 (zie plan in bijlage 3 in verslag van resultaten bureauonderzoek)
Topografische kaart:	zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	21/08/2017
Einddatum onderzoek:	28/08/2017
Alle betrokken actoren:	Thomas Apers (erkend archeoloog), Lies Dierckx (erkend archeoloog), Christof Vanhoutte (erkend archeoloog), Xavier Vermeeren (contactpersoon initiatiefnemer) Gwendy Wyns (erkend archeoloog)
Betrokken personen buiten het project:	/
Relevante termen thesauri:	Nieuwste tijd, proefsleuvenonderzoek
Plan met afbakening verstoorte zones:	Niet van toepassing
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.1.1. Vraagstelling	6
1.1.2. RANDVOORWAARDEN	8
1.1.3. GEPLANDE WERKEN	9
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	11
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie	11
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek	13
1.2.3. Gebruikt materiaal	13
1.2.5. Inbreng specialisten	13
2. ASSESSMENTRAPPORT	14
2.1. ASSESSMENT VONDSTEN	14
2.2. ASSESSMENT STALEN	16
2.3. ASSESSMENT CONSERVATIE	16
2.4. ASSESSMENT SPOREN	16
2.4.2. Stratigrafie	17
2.4.2. Sporenbeschrijving	18
Sporen met onbepaalde datering	18
Volle Middeleeuwen	18
Nieuwste tijden	19
WOI of WO II	21
2.5. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	23
2.5.1. Landschappelijke ligging	23
2.5.2. Historische situering	23
2.5.3. Archeologisch kader	23
2.5.4. Datering en interpretatie	23
2.5.5. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen	23
2.5.6. Confrontatie met resultaten bureaustudie	24
2.5.7. Synthese	24
2.6. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	25
2.6.1. Aard van de potentiële kennis	25
2.6.2. Beantwoording onderzoeksvragen	25
2.6.3. Waardering	26
2.7. KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	27
2.8. SAMENVATTING	28
3. BIBLIOGRAFIE	29
3.1. ONUITGEGEVEN BRONNEN	29
4. BIJLAGEN	30

4.1 PLANNENLIJST EN BIJLAGEN	30
4.2. FOTOLIJST.....	31
4.3 OVERIGE BIJLAGEN	32

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

In het kader van de aanleg van een BMX-parcours aan de Bollestraat in Gits is een archeologienota¹ opgesteld (zie ook bijlagen 10). Hierbij werd een archeologisch proefsleuvenonderzoek in een uitgesteld traject voorgesteld teneinde een archeologische evaluatie te kunnen maken van het terrein. De bureaustudie kon immers de aanwezigheid van een archeologische site op het terrein niet uitsluiten (zie 2.4 in bijlage 10).

1.1.1. Samenvatting resultaten bureauonderzoek (2016K168)

Het projectgebied situeert zich ten oosten van de huidige dorpskern van Gits en is gelegen langsheen de Bollestraat (ter hoogte van nr. 31). Ten oosten ervan, op ongeveer 750m loopt de Onledebeek en op 1,2km ten zuiden de Liebeek, die beiden tot het afwateringsgebied van de Mandel horen. Het terrein ligt op de zuidelijk flank van de heuvelkam van Hooglede en kent een dalend verloop van noord naar zuid. Het projectgebied ligt op de overgang van matig natte naar matig droge zandleemgronden met een verbrokkelde textuur B-horizont. De bodem is gekarteerd als weinig erosiegevoelig.

Op het projectgebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Archeologisch onderzoek in de omgeving is schaars. De CAI-kaart toont voornamelijk laatmiddeleeuwse sites met walgracht die gekend zijn dankzij historische kaarten (Ferraris, Popp) en vaak nog steeds bestaan. De weinige opgravingen die in de ruimere omgeving van het projectgebied hebben plaatsgevonden, wijzen op een bewoning in de Romeinse en Karolingische periode. Historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw tonen het plangebied als akker- en/of weiland en ook in de 20ste eeuw werd er niet gebouwd, getuige daarvan de luchtfoto's uit 1971, 1990 en 2015.

Het terrein zal ontwikkeld worden om een BMX-parcours aan te leggen. De geplande werken nemen een oppervlakte van zo'n 5510m² in beslag (op een totale oppervlakte van het projectgebied van 12084m²). Daarbij zullen voornamelijk bovengrondse elementen worden aangelegd (bermen en geasfalteerde stroken). De ingreep in de bodem houdt echter ook het afgraven van de teelaarde in (ca. 30cm). Rekening houdende met een buffer van een 20 à 30-tal centimeter voor de vrijwaring van het

¹ Archeologienota Hooglede Gits Bollestraat – projectcode 2016K168, ID 4224.

archeologisch niveau door de druk door graafmachines, betekent dat de geplande werken een verstoring van het bodemarchief zullen teweegbrengen. De zone voor de nutsleidingen zal niet dieper liggen dan 30cm. Enkel een waterput (440 x 330 x 210cm), zal een diepere verstoring veroorzaken (tot 250cm onder het maaiveld).

Om het archeologisch potentieel te kunnen inschatten, wordt voorgesteld om een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Het betreft het aanleggen van proefsleuven om aldus een inzicht te krijgen in de bodemopbouw, de aanwezigheid van archeologische sporen en hun bewaringstoestand.

1.1.2. Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied (zie figuur 1). Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

Figuur 1: Projectie van het plangebied (rode kader) op een luchtfoto genomen in de periode 2013 - 2015 (© geopunt).

1.1.2. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

In het programma van maatregelen (bij het bureauonderzoek Hoogde Gits Bollestraat – 2016K168) werd volgend plan van aanpak voorzien²:

Het proefsleuvenonderzoek gebeurde in uitgesteld traject omdat de gronden niet beschikbaar waren voor vooronderzoek ten tijde van het bureauonderzoek. De methode van continue sleuven wordt gebruikt waarbij parallelle continue sleuven worden aangelegd. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn met de lengterichting van het perceel mee georiënteerd (zie figuur 1b). Op die manier zijn lange ononderbroken sleuven mogelijk. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

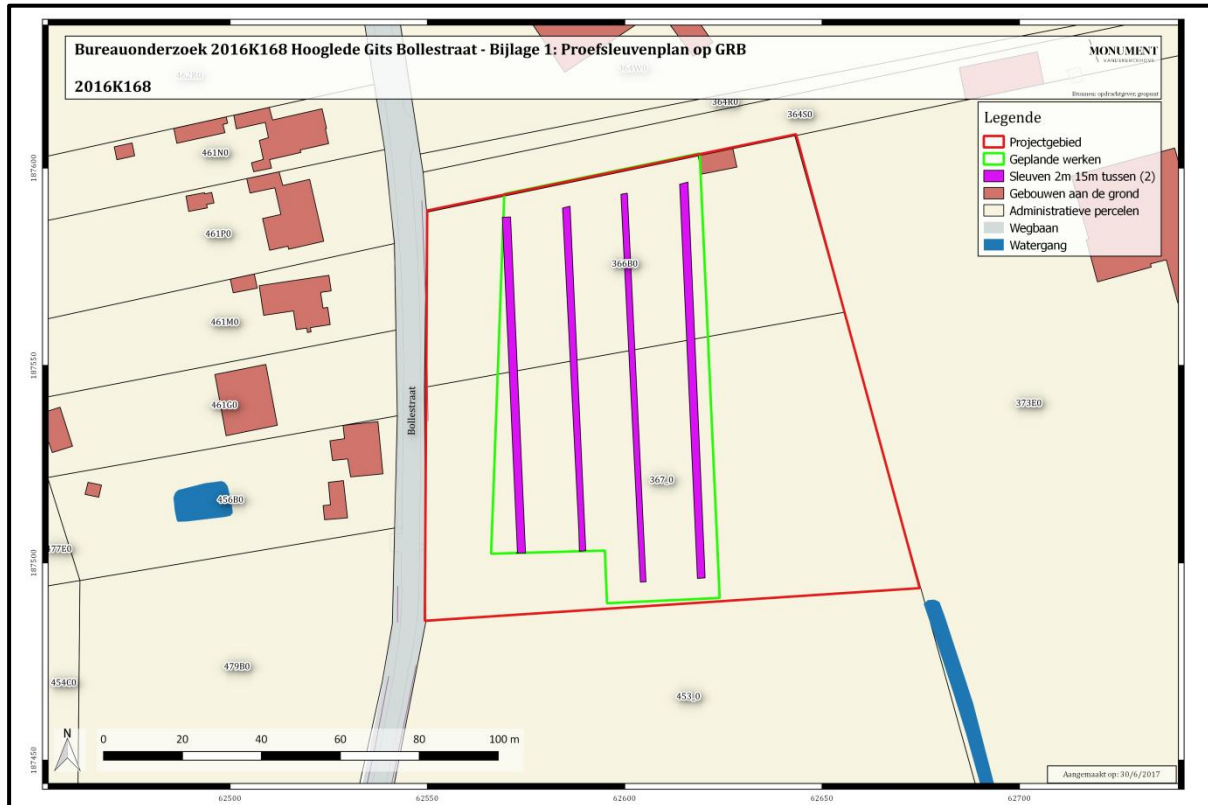
Er worden extra volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem zo benaderend mogelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Op Figuur 1b staat het voorgestelde proefsleuvenplan uit het Programma van Maatregelen afgebeeld. Het werd aangewezen dat het sleuvenplan op moment van aanvang opnieuw wordt geëvalueerd door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek zal uitvoeren, en dit in overleg met de initiatiefnemer (die

² Bartholomieux et al 2017

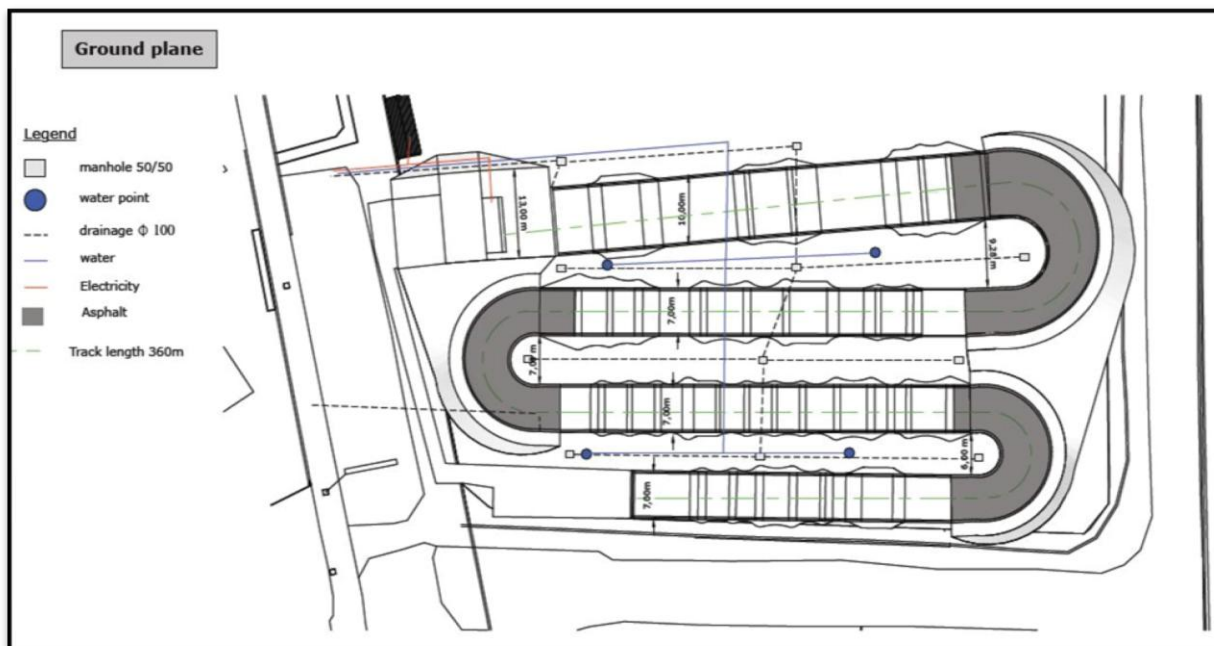
eventuele randvoorwaarden kan opleggen) en rekeninghoudend met externe omstandigheden (bvb. terreinsituatie op moment van uitvoering).

Figuur 1b: Proefsleuvenplan op GRB (bron: Programma van Maatregelen bij bureauonderzoek 2016K168)

1.1.3. Geplande werken

Het gebied dat zal ontwikkeld worden ligt langs de Bollestraat te Hoogdele (Gits)(ter hoogte van nr. 31) en is 12.084m² groot. Op een braakliggend stuk grasland dat dienst doet als graasweide, zal een BMX-parcours worden gebouwd (zie figuur 2 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). De enige bebouwing is momenteel een kleine stal, waarvan de constructie (palen en golfplaten) een minimale ingreep in de bodem zal hebben gehad. Het parcours bestaat voornamelijk uit bovengrondse elementen, zoals bermen en geasfalteerde stroken (zie figuur 3 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Toch zal er een ingreep in de bodem komen door het afgraven van de teelaarde (ca. 30 cm), de plaatsing van een regenwaterput aan de startheuvel in de noordoosthoek (440 x 330 x 210 cm) en de aanleg van een wegenis voor elektriciteitskabels, waterleidingen en een riolering. Het technisch dossier voor de wegenis moet nog worden opgestart, dus een plan met doorsneden is nog niet beschikbaar. De wegenis zou echter niet dieper komen te liggen dan de afgraving van de ploeglaag. De bodem van de regenwaterput komt op ongeveer 2,5 m onder het maaiveld te zitten.

Figuur 2: Ontwerpplan van het toekomstige BMX-parcours.³

Figuur 3: Ontwerpplan van het toekomstige BMX-parcours.⁴

³ Bron: architect initiatiefnemer.

⁴ Bron: architect initiatiefnemer.

1.2. Werkwijze en strategie

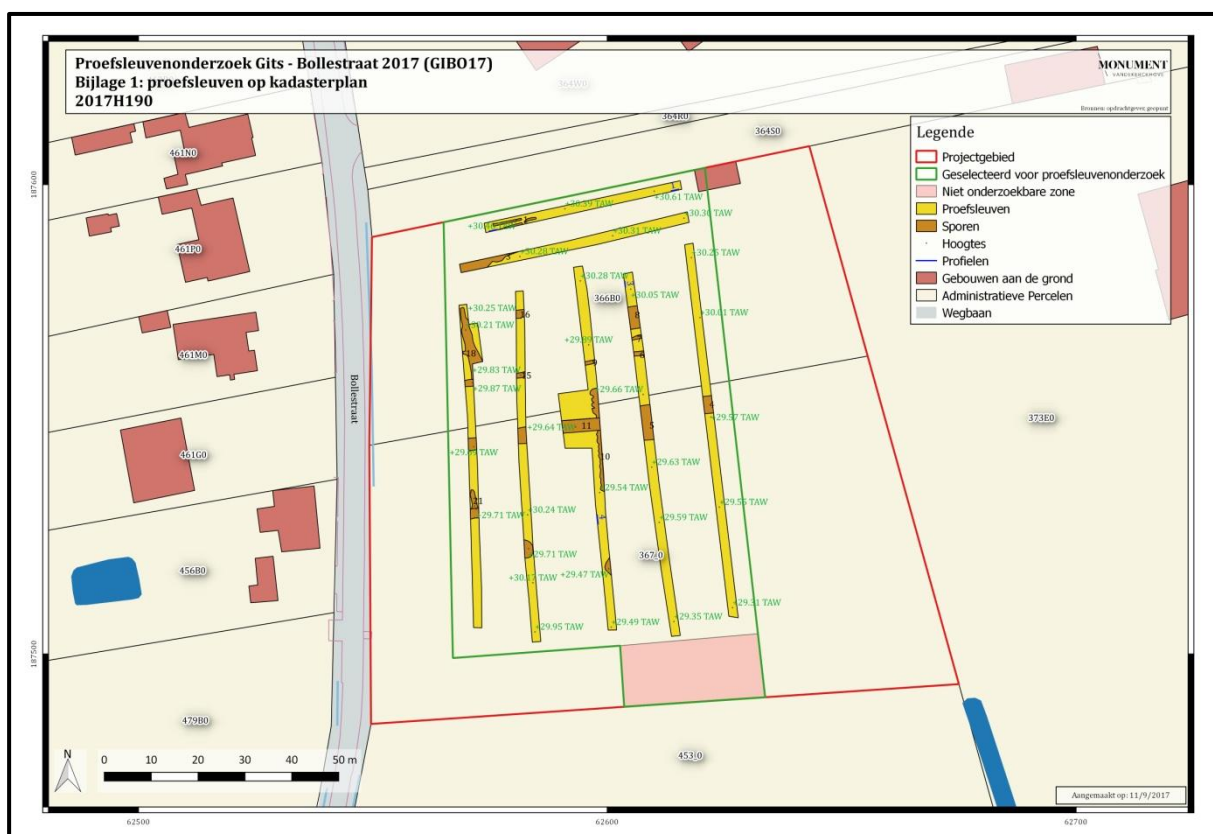
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. In de bureaustudie werd enkel in dit deel van het projectgebied waar de geplande werken een bodemingreep inhielden, een proefsleuvenonderzoek geadviseerd (6260m²). In de zuidelijke zijde van het terrein bevond zich een nog in gebruik zijnde landweg die omzoomd was door dicht struikgewas (zie Figuur 5). Een kleine zone van ca. 400m kon hierdoor niet onderzocht worden. Tijdens het onderzoek werd licht afgeweken van het vooropgestelde sleuvenplan (zie Figuur 1b). In het noordelijk deel van het terrein werden 2 sleuven in oost-westelijke richting aangelegd omdat op het terrein nog een afsluiting aanwezig was (zie Figuur 5). Over de rest van het terrein werden 5 parallelle sleuven met een tussenafstand van ca. 12m en een N-Z oriëntatie aangelegd (zie Figuur 4). Alle sleuven hadden een breedte van 1,8m. Op uitdrukkelijk verzoek van de initiatiefnemer werd er gewerkt met een kraanman in opleiding van de VDAB, voorzien door de initiatiefnemer.

In totaal werd er 946m² (16%) van het onderzoeksgebied onderzocht door middel van proefsleuven en 146m² (2,5%) door middel van kijkvensters.

Sleufnummer	oppervlakte
1	86m ²
2	102m ²
3	160m ²
4	156m ²
5*	154m ² + 96m ² (250m ²)
6	150m ²
7*	138m ² + 50m ² (188m ²)
Totaal	946+146m²

*inclusief kijkvenster

Figuur 4: inplantingsplan van de proefsleuven op het kadasterplan (zie bijlage 1).

Figuur 5: inplantingsplan van de proefsleuven op een recente luchtfoto (zie bijlage 2).

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Gwendy Wyns en archeoloog-assistenten Lies Dierckx en Christof Vanhoutte. Het veldwerk vond plaats 21 en 28 augustus 2017 en werd aansluitend gedicht. In de zuidelijke zijde van het terrein bevond zich een nog in gebruik zijnde landweg die omzoomd was door dicht struikgewas. Deze zone kon hierdoor niet onderzocht worden. Daarnaast was er op het terrein op het moment van uitvoering van het onderzoek nog een omheining aanwezig, waardoor de noord-zuid gerichte sleuven werden ingekort en in het noordelijk deel 2 sleuven in oost-westelijke richting werden aangelegd.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **GIB017 2017H190**) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden verspreid over het terrein 4 wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.2.5. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Assessment vondsten

De assessment van de vondsten kan geraadpleegd worden in bijlage 1.

In S3 werd 1 wandfragment grijs aardewerk aangetroffen, wat slechts een ruime datering in de middeleeuwen toelaat.

Sporen 17 en 18 bevatten meer vondsten. Tijdens de aanleg van de sleuf werden in deze sporen meerdere fragmenten grijs aardewerk aangetroffen. In S17 werden 15 wandfragmenten gevonden, in S18 7 wandfragmenten. De wandfragmenten in S17 zijn waarschijnlijk afkomstig van 5 individuen. Het merendeel van de scherven is sterk verweerd en/of slecht gebakken en lijken nog deels handgevormd te zijn, 3 fragmenten zijn zeer duidelijk wielgedraaid. Ook het merendeel van de fragmenten in S17 lijkt nog deels handgevormd, 2 fragmenten zijn wielgedraaid. Als dit gegeven samen met de functie van het spoor waarin de scherven zich bevonden, een gracht die mogelijk lang in gebruik is geweest, bekeken wordt gaat het meer dan waarschijnlijk om een vermengde context. Hierdoor laat het aardewerk slechts een datering in de volle middeleeuwen toe.

Figuur 6: aardewerkfragmenten aangetroffen in S17. Links het deels handgevormd aardewerk, rechts het wielgedraaid aardewerk.

Figuur 7: aardewerkfragmenten aangetroffen in S18. Links het deels handgevormde aardewerk, rechts het wielgedraaid aardewerk.

2.2. Assessment stalen

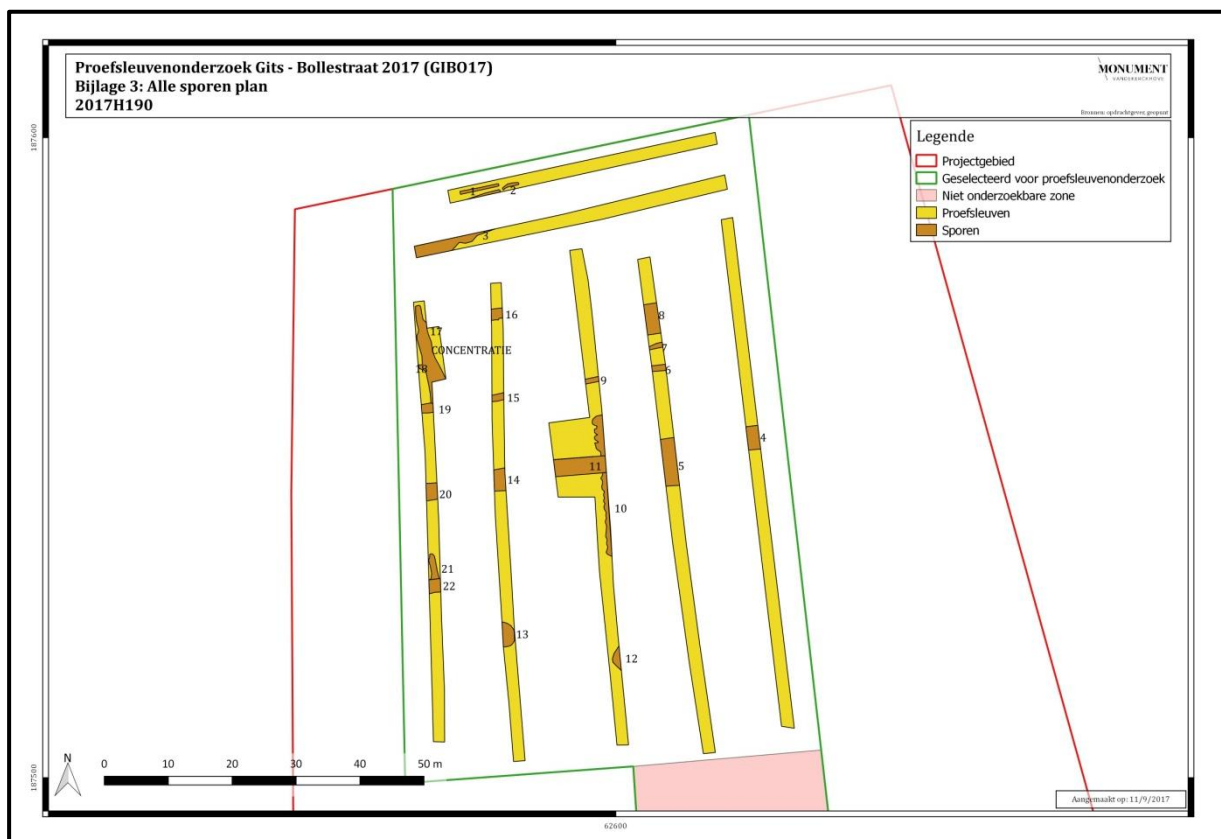
Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.3. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.4. Assessment sporen

De beschrijving van de sporen kan gevolgd worden op de plannen in bijlage 2 (figuur 7). Op het terrein werden voornamelijk greppels en grachten aangetroffen. De meeste hadden een oost-west oriëntatie en kunnen ondanks het ontbreken van vondstmateriaal door hun scherpe aflijning vermoedelijk in de nieuwe tijden geplaatst worden. S17 had een noord-zuid oriëntatie en kan door het vondstmateriaal in de volle middeleeuwen gedateerd worden. Naast deze grachten en greppels werden er nog 2 bomkraters uit WO I of II aangetroffen en enkele kuilen met onbepaalde datering. Sporen 2, 3 en 21 zijn natuurlijke sporen en zullen niet verder besproken worden.

Figuur 8: Alle sporen plan (zie bijlage 3).

2.4.2. Stratigrafie

Over heel het terrein was eenzelfde profielopbouw aanwezig, een ACprofiel. De donkerbruine A-horizont was circa 50cm dik, hieronder bevond zich de donkergele C-horizont met vrij veel gleyverschijnselen.

Profiel 4 wordt als referentieprofiel in detail beschreven in bijlage 9.

Figuur 9: Bodemprofiel 4, sleuf 5.

2.4.2. Sporenbeschrijving

Sporen met onbepaalde datering

Op het terrein werden 2 antropogene sporen, S1 en S10, aangetroffen die niet gedateerd kunnen worden. Het gaat om rechthoekige langwerpige kuilen met een lichtgrijze vulling. In doorsnede had S1 een komvormig profiel en was ca.10cm diep bewaard (zie Figuur 10). S10 had een onregelmatigere vorm en werd oversneden door S11. Beide sporen bevatten geen aardewerk waardoor ze niet gedateerd kunnen worden.

Figuur 10: S1 in doorsnede.

Volle Middeleeuwen

Er werden 2 sporen aangetroffen die op basis van het vondstmateriaal in deze periode gedateerd kunnen worden, S17 en 18. Waarschijnlijk gaat het om een noord-zuid gerichte gracht (S17) waar een zuid-oost gerichte greppel (S18) op aansluit. Mogelijk kunnen beide sporen ook deel uitmaken van een omvangrijke kuil, gezien het verdere verloop van de gracht niet in de andere sleuven aanwezig was. Ze hadden beiden een donkergrijze vulling, in S17 was een concentratie verbrande leem aanwezig. In beide

sporen werd een concentratie grijs aardewerk aangetroffen die slechts een ruime datering in de volle middeleeuwen toelaat.

Figuur 11: S17 en S18 in grondvlak.

Nieuwste tijden

Sporen 4, 5, 11, 14 en 20 zijn grachtsegmenten die allen deel uitmaken van eenzelfde gracht. Deze heeft een noord-west oriëntatie, een donkerbruine vulling die vrij veel baksteen- en mortelbrokken bevatte en een zeer scherpe aflijning. Vermoedelijk is deze gracht een restant van de perceelsgrens tussen percelen 366b en 367. Het is onduidelijk of deze grens reeds aanwezig is op de Ferrariskaart. Deze is wel te zien op de Atlas der Buurtwegen (ca.1840) en de Poppkaart (1842-1879) en komt ook overeen met de huidige perceelsgrens. Op basis hiervan, en de scherpe aflijning, kan gesteld worden dat

deze gracht waarschijnlijk gegraven werd in de 19de eeuw en gedempt in de 19de of 20ste eeuw.

Figuur 12: De perceelsgrens (S20) in grondvlak.

Ook sporen 6, 9, 15 en 19 zijn grachtsegmenten die deel uitmaken van eenzelfde gracht die eenzelfde oriëntatie, vulling en aflijning heeft als voorgaande. Ondanks het ontbreken van materiaal kan deze hierdoor ook in dezelfde periode geplaatst worden.

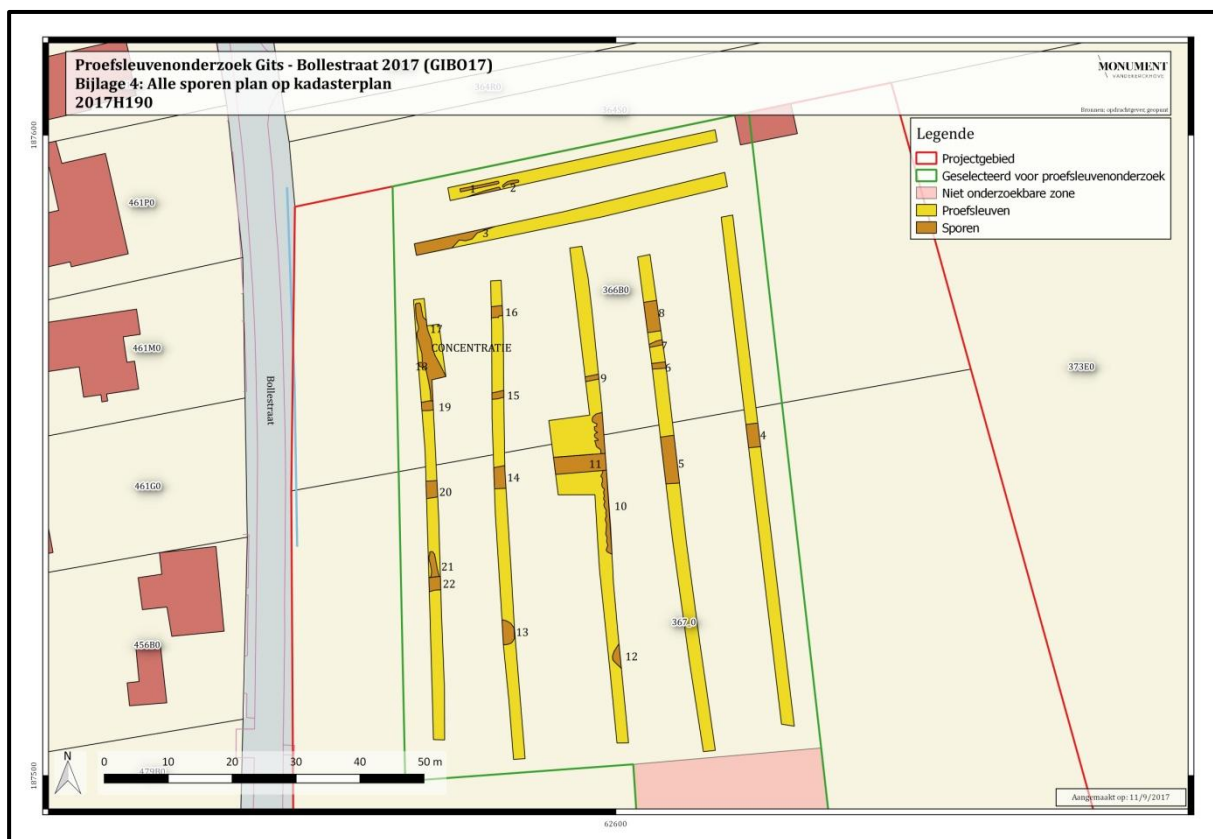
Sporen 7, 8, 16 en 22 zijn gracht op greppelsegmenten die vermoedelijk door hun ondiepe bewaring niet in andere sleuven werden aangetroffen. Ook deze hadden een scherpe aflijning en eenzelfde vulling als voorgaande grachten waardoor ze ook in de nieuwste tijden geplaatst kunnen worden.

WOI of WO II

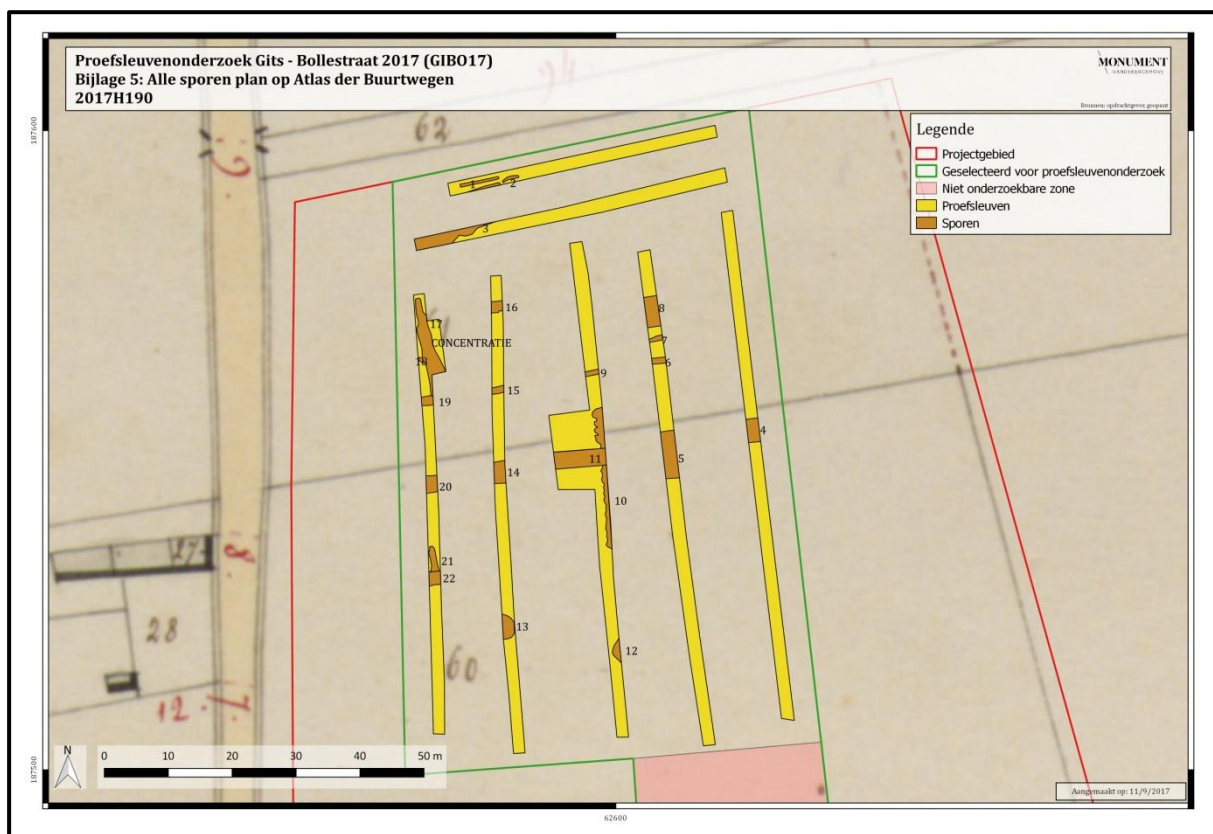
Op het terrein werden 2 bomkraters aangetroffen, S12 en S13. Ze hadden een zeer scherpe aflijning en een donkerbruine vulling die kleine ijzerfragmenten bevatte.

Figuur 13: Eén van de 2 bomkraters, S12, in grondvlak.

Figuur 14: Projectie van het sporenplan op het kadasterplan.

Figuur 15: Projectie van het sporenplan op de Atlas der Buurtwegen.

2.5. Assessment onderzochte gebied

2.5.1. Landschappelijke ligging

Zie hoofdstuk 2.1. in het verslag van resultaten bureaustudie.

2.5.2. Historische situering

Zie hoofdstuk 2.2. in het verslag van resultaten bureaustudie.

2.5.3. Archeologisch kader

Zie hoofdstuk 2.3. in het verslag van resultaten bureaustudie.

2.5.4. Datering en interpretatie

Op het onderzoeksterrein werd een droge zandleembodem met 40 tot 50cm dikke ploeglaag aangetroffen. Het archeologisch niveau bevond zich in het noordelijk deel op ca. +30,2m TAW, in de zuidoostelijke hoek op ca. +29,3m TAW.

Binnen het plangebied werden naast een 2 ongedateerde kuilen en 3 natuurlijke sporen voornamelijk greppel/grachtsegmenten aangetroffen. Eén van deze grachten is de perceelsgrens tussen percelen 366b en 367 en is in de nieuwste tijden te dateren. De overige segmenten hebben eenzelfde vulling en aflijning en horen waarschijnlijk ook in deze periode thuis. Slechts 2 sporen, S17 en S18 in de noordwestelijke hoek, zijn te dateren op basis van vondstmateriaal. Het gaat om een gracht of omvangrijke kuil die ruim in de volle middeleeuwen te dateren zijn.

2.5.5. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

Binnen het plangebied werden naast een 2 ongedateerde kuilen en 3 natuurlijke sporen voornamelijk greppel/grachtsegmenten aangetroffen. Eén van deze grachten is de perceelsgrens tussen percelen 366b en 367 en is in de nieuwste tijden te dateren. De overige segmenten hebben eenzelfde vulling en aflijning en horen waarschijnlijk ook in deze periode thuis. Slechts 2 sporen, S17 en S18 in de noordwestelijke hoek, zijn te dateren op basis van vondstmateriaal. Het gaat om een gracht of omvangrijke kuil die ruim in de volle middeleeuwen te dateren zijn.

2.5.6. Confrontatie met resultaten bureaustudie

Het bureauonderzoek spreekt van een w-Ldc-bodem, een matig natte, matig gleyige zandleemgrond met een donker grijsbruine bouwvoor. Onder Ap komt een bleekbruine, uitgeloopte horizont voor, met aan de contactzone met de B-horizont roestverschijnselen. De B is verbrokkeld en sterk gevlekt door oxydo-reductieverschijnselen (bruinrode en grijze vlekken). Op het terrein werd echter een AC profiel aangetroffen waarbij de B-horizont niet aanwezig is.

2.5.7. Synthese

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht slechts een beperkte hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. Deze zijn echter van te recente aard om verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. De oudere sporen, deze die in de volle middeleeuwen te dateren zijn, bevinden zich in de uiterst noordwestelijke hoek van het terrein. Gezien er op het terrein verder geen sporen uit deze periode werden aangetroffen, lijkt het plausibel dat een mogelijke site zich verder in noordwestelijke richting en niet op het projectgebied bevindt.

2.6. Potentieel op kennisvermeerdering

2.6.1. Aard van de potentiële kennis

De kennisvermeerdering na dit archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat erin dat het terrein pas vanaf de Nieuwste Tijd in cultuur is gebracht. De aanwezigheid van 2 volmiddeleeuwse sporen wijzen er wel op dat er in de omgeving mogelijk een site uit deze periode aanwezig is. Gezien de sporen zich in de noordwestelijke hoek van het terrein bevinden, lijkt het plausibel dat een mogelijke site zich in deze richting bevindt.

2.6.2. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
Ja, op het terrein werden 2 kuilen met onbepaalde datering, een greppelsegment of omvangrijke kuil uit de volle middeleeuwen, grachtsegmenten uit de nieuwste tijden en 2 bomkraters aangetroffen.
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
Er werd 1 kuil gecoupeerd, waaruit bleek dat deze ondiep (10cm) bewaard was. Enkele greppelsegmenten werden ook slechts in 1 sleuf aangetroffen, waarschijnlijk omdat ook deze ondiep bewaard waren en hierdoor niet in andere sleuven bewaard waren.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
Enkele greppelsegmenten behoren tot eenzelfde greppels of grachten. Eén hiervan is de perceelsgrens tussen percelen 366b en 367.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
De sporen zijn in meerdere periode te plaatsen. De oudste sporen kunnen op basis van vondstmateriaal in de volle middeleeuwen gedateerd worden. De andere dateerbare sporen zijn in de nieuwste tijden te dateren. De 2 bomkraters kunnen in WO I of II gedateerd worden.
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
In de greppel of omvangrijke kuil uit de volle middeleeuwen was een concentratie verbrande leem zichtbaar, wat mogelijk wijst op de aanwezigheid van artisanale activiteiten in de omgeving. Gezien de

afwezigheid van vergelijkbare sporen in het onderzoeksgebied, zijn deze eerder in noordwestelijke richting te zoeken.

- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
Niet van toepassing.
- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?
Hoewel er wel oudere sporen werden teruggevonden, gaat het slechts om 1 spoor in de uiterste noordwestelijke hoek van het terrein. Gezien er op de rest van het terrein geen vergelijkbare sporen werden aangetroffen is er geen archeologische site aanwezig binnen het projectgebied. Een mogelijke archeologische site strekt zich eerder uit in noordwestelijke richting.

2.6.3. Waardering

De prospectie met ingreep in de bodem leverde het bewijs dat de gronden vermoedelijk lang in gebruik waren als weiland. Het potentieel tot kennisvermeerdering van de waargenomen archeologische sporen wordt als dermate laag ingeschat dat een vervolgonderzoek niet wordt geadviseerd.

2.7. Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek op het projectgebied wordt niet aanbevolen en zou niet leiden tot een vermeerdering van de kennis.

2.8. Samenvatting

Op basis van de geplande verstoring in de bodem ter hoogte van de Bollestraat (perceelsnummers 366b en 367) in Gits (Hooglede) drong zich na een grondige bureaustudie een archeologisch vooronderzoek op. Het te onderzoeken plangebied is 6260m² groot, hierop zal een BMX-parcours ontwikkeld worden.

Op het terrein werden 7 sleuven aangelegd, 5 met N - Z oriëntatie en 2 met W - O oriëntatie. In totaal konden bij het proefsleuvenonderzoek 22 sporen opgemeten worden verspreid over 7 sleuven, waarvan 3 een natuurlijke oorsprong kennen en 2 een onbepaalde datering hebben. Verschillende greppelsegmenten horen toe aan eenzelfde grachten, die op basis van kaartmateriaal in de nieuwste tijd thuishoren. Daarnaast werden er nog 2 bomkraters uit WO I of II en een volmiddeleeuws greppelsegment of omvangrijke kuil aangetroffen. Deze bevindt zich in de uiterst noordwestelijke hoek van het terrein. Vanwege de afwezigheid van vergelijkbare sporen in de rest van het plangebied wordt vermoed dat een mogelijk aanwezige site zich in die richting uitstrekt. Het archeologisch vlak werd waargenomen op een diepte van ca. +30m TAW.

Wegens het gebrek aan relevante archeologische sporen wordt er verder geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Er dienen geen bijkomende maatregelen genomen te worden.

3. BIBLIOGRAFIE

3.1. Onuitgegeven bronnen

BARTHOLOMIEUX B., MARECHAL S., 2016. *Archeologienota Hooglede Gits Bollestraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten bureauonderzoek*, Ingelmunster.

4. BIJLAGEN

4.1 Plannenlijst en Bijlagen

Projectcode	2017H190
Onderwerp	Plannenlijst
Plannummer	Bijlage 1
Type	Kadasterplan
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied en sleuven
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/09/2017
Plannummer	Bijlage 2
Type	Luchtfoto
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied en sleuven
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/09/2017
Plannummer	Bijlage 3
Type	Alle sporen plan
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied, sleuven en sporen
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/09/2016
Plannummer	Bijlage 4
Type	Alle sporen op kadaster
Onderwerp	Sporen
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/09/2016
Plannummer	Bijlage 5
Type	Alle sporen op Atlas der Buurtwegen
Onderwerp	Sporen
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/09/2016
Bijlage	Bijlage 6
Type	Sporenlijst

Onderwerp	Sporen
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2016
Bijlage	Bijlage 7
Type	Inventarislijst
Onderwerp	Vondsten
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2016
Bijlage	Bijlage 8
Type	Assessment Vondsten
Onderwerp	Vondsten
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	5/09/2016
Bijlage	Bijlage 9
Type	Referentieprofiel
Onderwerp	Profiel
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2016

4.2. Fotolijst

Projectcode	2017F307
Onderwerp	Fotolijst
ID	Figuur 7
Type	Werkfoto
Vervaardiging	Digitaal
Datum	17/08/2017
ID	Figuur 8
Type	Detailfoto aardewerk
Vervaardiging	Digitaal
Datum	29/08/2017
ID	Figuur 9
Type	Detailfoto aardewerk
Vervaardiging	Digitaal

Datum	29/08/2017
ID	Figuur 10
Type	Detailfoto profiel
Vervaardiging	Digitaal
Datum	16/08/2017
ID	Figuur 11
Type	Detailfoto profiel
Vervaardiging	Digitaal
Datum	16/08/2017
ID	Figuur 12
Type	Detailfoto profiel
Vervaardiging	Digitaal
Datum	17/08/2017
ID	Figuur 13
Type	Detailfoto spoor
Vervaardiging	Digitaal
Datum	16/08/2017
ID	Figuur 14
Type	Detailfoto spoor
Vervaardiging	Digitaal
Datum	16/08/2017

4.3 Overige bijlagen

Voor de overige bijlagen wordt verwezen naar de digitale database van dit project, te raadplegen via :

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22ed4a1e4a-d386-4301-8b25-a68e00ebc430%22%7D>

Proefsleuvenonderzoek Gits - Bollestraat 2017 (GIB017)
Bijlage 1: proefsleuven op kadasterplan
2017H190

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

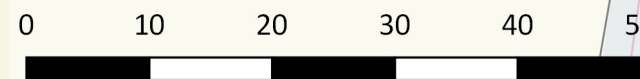
Legende

- Projectgebied
- Geselecteerd voor proefsleuvenonderzoek
- Niet onderzoekbare zone
- Proefsleuven
- Sporen
- Hoogtes
- Profielen
- Gebouwen aan de grond
- Administratieve Percelen
- Wegbaan

187600

187500

Bollestraat

62500

62600

62700

Aangemaakt op: 11/9/2017

Proefsleuvenonderzoek Gits - Bollestraat 2017 (GIB017)
Bijlage 2: proefsleuven op recente luchtfoto
2017H190

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

Projectgebied

Geselecteerd voor proefsleuvenonderzoek

Niet onderzoekbare zone

Proefsleuven

Sporen

Hoogtes

Profielen

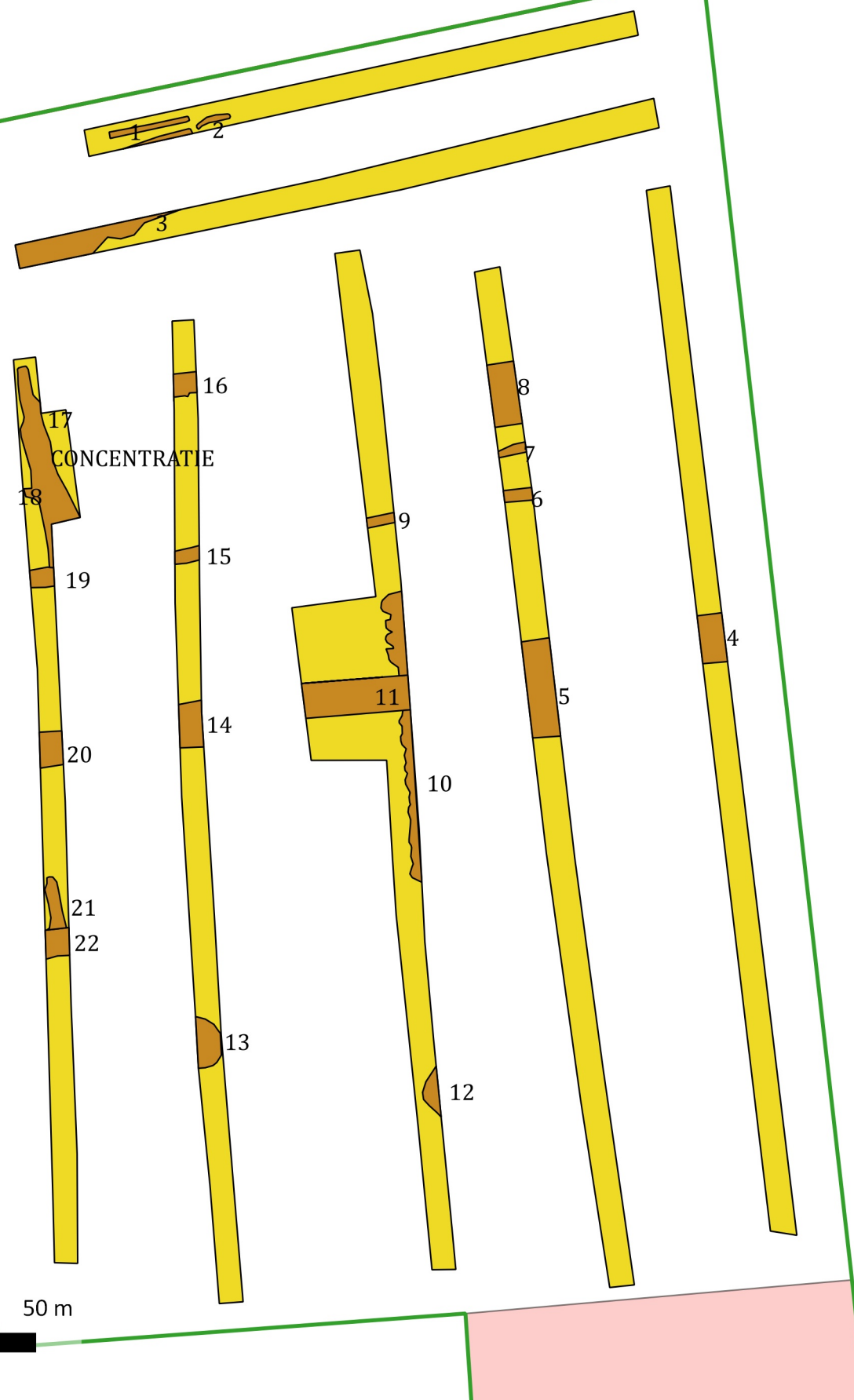
CONCENTRATIE

Proefsleuvenonderzoek Gits - Bollestraat 2017 (GIB017)
Bijlage 3: Alle sporen plan
2017H190

Legende

- Projectgebied
- Geselecteerd voor proefsleuvenonderzoek
- Niet onderzoekbare zone
- Proefsleuven
- Sporen

Proefsleuvenonderzoek Gits - Bollestraat 2017 (GIB017)
Bijlage 4: Alle sporen plan op kadasterplan
2017H190

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Projectgebied
- Geselecteerd voor proefsleuvenonderzoek
- Niet onderzoekbare zone
- Proefsleuven
- Sporen

187600

187500

62600

Bollestraat

CONCENTRATIE

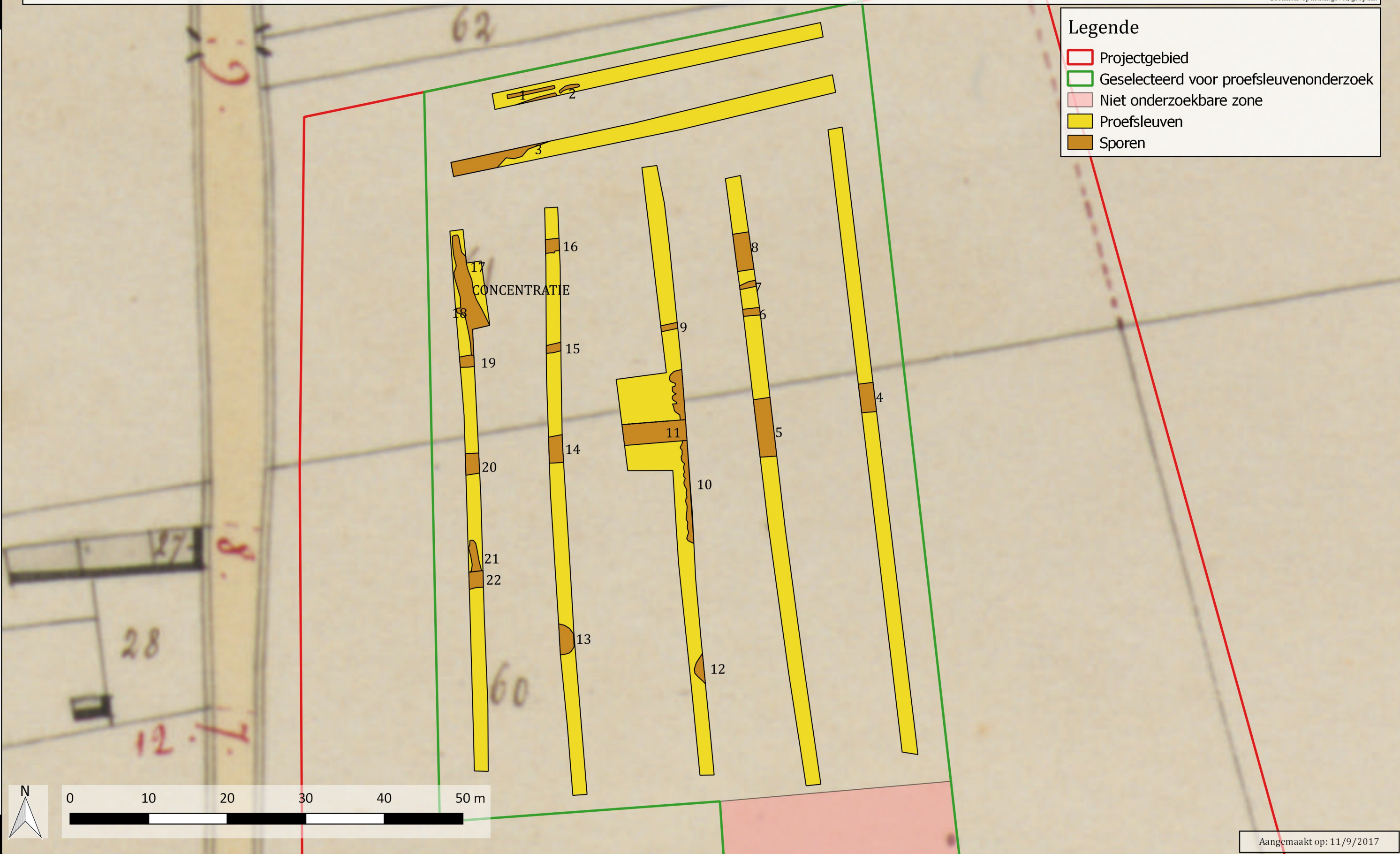

Aangemaakt op: 11/9/2017

Proefsleuvenonderzoek Gits - Bollestraat 2017 (GIB017)
Bijlage 5: Alle sporen plan op Atlas der Buurtwegen
2017H190

Legende

- Projectgebied
- Geselecteerd voor proefsleuvenonderzoek
- Niet onderzoekbare zone
- Proefsleuven
- Sporen

Spoornummer	Type	Interpretatie	Interface	Zone	Werkput	Vak	Vlak	Periode
1	interface	kuil		1	1	1	1	
2	interface	laag		1	1	1	1	
3	interface	laag		1	2	1	1	
4	interface	gracht		1	3	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
5	interface	gracht		1	4	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
6	interface	greppel		1	4	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
7	interface	greppel		1	3	1	1	
8	interface	greppel		1	4	1	1	
9	interface	greppel		1	5	1	1	
10	interface	kuil		1	5	1	1	
11	interface	greppel		1	5	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
12	interface	bomput		1	5	1	1	W.O. I (1914 - 1918)
13	interface	bomput		1	6	1	1	W.O. I (1914 - 1918)
14	interface	gracht		1	6	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
15	interface	greppel		1	6	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
16	interface	greppel		1	6	1	1	
17	interface	greppel		1	1	1	1	Volle Middeleeuwen (987 - 1250)
18	interface	greppel		1	7	1	1	Volle Middeleeuwen (987 - 1250)
19	interface	greppel		1	7	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
20	interface	gracht		1	7	1	1	Nieuwste tijden (1801 - 1913)
21	interface	natuurlijk spoor		1	7	1	1	
22	interface	gracht		1	7	1	1	
23	laag		16	1	6	1	1	

Inventarisnummer	Spoornummer	Materiaal soort	Technische groep	Verzamelwijze	Datering periode	Wanden	Aantal totaal	Gewicht (gram)	Aangemaakt door
	1	3 aardewerk	grijs	aanleg vlak	Volle Middeleeuwen		1	1	12 Gwendy Wyns
	2	17 aardewerk	grijs	aanleg vlak	Volle Middeleeuwen		15	15	146 Gwendy Wyns
	3	18 aardewerk	grijs	aanleg vlak	Volle Middeleeuwen		7	7	73 Gwendy Wyns

Assessment materiaal Gits Bollestraat

1. Administratieve gegevens

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Gits

Site: GIB017, 2017H190

Inventarisnummer(s): 3

Datum: 05/09/2017

Erkend archeoloog: Thomas Apers

Uitvoerder assessment: Gwendy Wyns

2. Omschrijving opdracht

De aanleiding voor de archeologische prospectie is de aanleg van een BMX-parcours te Gits. Een bureauonderzoek kon geen uitsluitsel bieden over de aan-of afwezigheid van een archeologische site. Hiervoor diende een archeologische prospectie a.d.h.v. proefsleuven te gebeuren. Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de geplande werken wordt verwezen naar het verslag van resultaten bureauonderzoek en het verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek.

3. Assessment aardewerk –S3

3.1 Context en tafonomie

Werkput/zone: Sleuf 2

Spoornummer: 3

Stratigrafie en relatie met andere sporen: Het spoor betreft een onregelmatig gevormd spoor dat mogelijk nog een uitloper is van gracht S17.

Inventarisnummer(s): 1

Tekening: /

Foto: /

3.2 Methodiek

Fragmenten gewassen, gedetermineerd, gewogen en gefotografeerd.

3.3 Verzamelwijze

Fragmenten gerecupereerd bij het opschaven en uithalen van het spoor.

3.4 Inventaris

Inschatting van de hoeveelheid materiaal per soort en groep: zeer weinig (1)

Groepen: grijs aardewerk

Homogeniteit/heterogeniteit: homogene context

Fragmentatiegraad: vrij gefragmenteerd

Vormenspectrum: /

Deklagen en decoratie: /

Stempels en andere merken: /

Dateerbare elementen: /

Productiesporen: /

Slijtage, brand-en kooksporen, voedselresten: /

Aanvullende opmerkingen: 1 wandfragment

3.5 Interpretatie en aanbevelingen:

Datering: volle middeleeuwen

Tafonomische groep: huishoudelijk afval

Argumentatie en opmerkingen: /

Wetenschappelijk potentieel: Het fragment geeft enkel een indicatie voor een datering van de context.

Verder onderzoek nodig: Nee, enkel basisverwerking

Conservatie nodig? Geen specifieke maatregelen nodig

Aanvullende opmerkingen: /

4. Assessment aardewerk -S17

4.1 Context en tafonomie

Werkput/zone: Sleuf 7

Spoornummer: 17

Stratigrafie en relatie met andere sporen: Het spoor betreft een gracht met een noordwest-zuidoost verloop

Inventarisnummer(s): 2

Tekening: /

Foto:

4.2 Methodiek

Fragmenten gewassen, gedetermineerd, gewogen en gefotografeerd.

4.3 Verzamelwijze

Fragmenten gerecupereerd bij het opschaven en uithalen van het spoor.

4.4 Inventaris

Inschatting van de hoeveelheid materiaal per soort en groep: weinig (15)

Groepen: grijs aardewerk, zowel deels handgevormd als wielgedraaid

Homogeniteit/heterogeniteit: heterogene context

Fragmentatiegraad: zowel grotere stukken als kleinere fragmenten

Vormenspectrum: /

Deklagen en decoratie: /

Stempels en andere merken: /

Dateerbare elementen: /

Productiesporen: /

Slijtage, brand-en kooksporen, voedselresten: op 1 fragment zijn roetsporen aanwezig

Aanvullende opmerkingen: /

4.5 Interpretatie en aanbevelingen:

Datering: volle middeleeuwen

Tafonomische groep: huishoudelijk afval

Argumentatie en opmerkingen: roetsporen op 1 fragment

Wetenschappelijk potentieel: De fragmenten geven enkel een indicatie voor een datering van de context.

Verder onderzoek nodig: Nee, enkel basisverwerking

Conservatie nodig? Geen specifieke maatregelen nodig

Aanvullende opmerkingen: /

5. Assessment aardewerk –S18

5.1 Context en tafonomie

Werkput/zone: Sleuf 7

Spoornummer: 18

Stratigrafie en relatie met andere sporen: Het spoor betreft een gracht die S 17 kruist, het is niet duidelijk of deze ouder of jonger is.

Inventarisnummer(s): 3

Tekening: /

Foto:

5.2 Methodiek

Fragmenten gewassen, gedetermineerd, gewogen en gefotografeerd.

5.3 Verzamelwijze

Fragmenten gerecupereerd bij het opschaven en uithalen van het spoor.

5.4 Inventaris

Inschatting van de hoeveelheid materiaal per soort en groep: weinig (7)

Groepen: grijs aardewerk, zowel deels handgevormd als wielgedraaid

Homogeniteit/heterogeniteit: heterogene context

Fragmentatiegraad: zowel grotere stukken als kleinere fragmenten

Vormenspectrum: /

Deklagen en decoratie: /

Stempels en andere merken: /

Dateerbare elementen: /

Productiesporen: /

Slijtage, brand-en kooksporen, voedselresten: /

Aanvullende opmerkingen: /

5.5 Interpretatie en aanbevelingen:

Datering: volle middeleeuwen

Tafonomische groep: huishoudelijk afval

Argumentatie en opmerkingen: /

Wetenschappelijk potentieel: De fragmenten geven enkel een indicatie voor een datering van de context.

Verder onderzoek nodig: Nee, enkel basisverwerking

Conservatie nodig? Geen specifieke maatregelen nodig

Aanvullende opmerkingen: /

Bijlage profielbeschrijving Profiel 4

Projectcode: Type onderzoek: Datum: Het weer: Assistent-aardkundige: methode/techniek: diameter/raai:	2017H190				Coördinaten:	X: 62538, Y: 187485	X: 62675, Y: 187666	
	Proefsleuven				Hoogte:	30.60 - 29.3m TAW		
	21/08/2017 en 28/08/2017				Classificatie:	w-Ldc		
	Droog en zonnig					Matig natte, matig gleyige zandleemgrond met sterk gevlekte en verbrokkelde B-horizont		
	Gwendy Wyns				Landgebruik:	grasland		
	nvt		nvt		Vegetatie:	gras		
	nvt		nvt		grondwater:	nvt		
Profiel Nr.	Horizont Nr.		Diepte (cm)		Onderkant bereikt	Ondergrens		
		Symbool	begin	eind		duidelijkheid	regelmatigheid	
P4	1	A(p)	0	45	ja	scherp	onregelmatig	
P4	2	C	45	/	nee	/	/	
Kleur visueel		Munsell	Type	Kleur	Frequentie	Helderheid	Stratificatie	Kalk
dBR-IBR	10YR3/4	nvt	nvt	nvt	nvt	nee	nee	
IBR-GE	10YR7/6	OX	oranje	weinig	onduidelijk	nee	nee	
Structuur gradatie			Vochtigheid (D/V/N)	Textuur			Andere	
	type	grootte		Code	zandfractie	methode		
matig	brokjes	groot	D	nvt	nvt	Manueel		
zwak	korrel	zeer klein	V	L	Z2	Manueel		

ARCHEOLOGIENOTA

HOOGLEDE GITS BOLLESTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Auteurs: Daphné VERAART, Sadi MARÉCHAL

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016K168

Projectcode:	2016K168
Naam erkende archeoloog:	Daphné Veraart
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2017/00185
Locatiegegevens:	Hooglede, Bollestraat(zie plan in bijlage 2 en 3)
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 62538,Y: 187485 X: 62675, Y: 187666
Kadastergegevens:	Hooglede, afdeling 2, sectie B, percelen 366b, 367 (zie plan in bijlage 3)
Topografische kaart:	zie plan in bijlage 1 en 2
Alle betrokken actoren:	Daphné Veraart (erkend archeoloog), Sadi Maréchal (assistent-archeoloog), Xavier Vermeeren (contactpersoon initiatiefnemer), Lorenzo Louagie (contactpersoon initiatiefnemer)
Betrokken personen buiten het project:	Niet van toepassing
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. WETTELIJK KADER	5
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	6
1.2.1. Vraagstelling	6
1.2.2. Randvoorwaarden.....	6
1.2.3. Geplande werken.....	6
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	9
1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie	9
1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek	10
1.3.3. Gebruikt materiaal	10
1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek	10
1.3.5. Inbreng specialisten	10
1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering.....	10
2. ASSESSMENTRAPPORT	11
2.1. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	11
2.1.1. Topografische situering.....	11
2.1.2. Landschappelijke situering.....	13
2.1.3. Geologische situering.....	16
2.2. HISTORISCHE BESCHRIJVING	19
2.2.1 Bodemkundige geschiedenis.....	19
2.2.2 Historisch kader van Hooglede.....	20
2.3. ARCHEOLOGISCH KADER	26
2.4. SYNTHESE.....	28
2.4.1. Verwachtingspatroon	28
2.4.2. Afweging verder vooronderzoek	29
2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem.....	29
2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek.....	30
2.4.3.2. Geofysisch onderzoek	30
2.4.3.3. Veldkartering	30
2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem.....	30
2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek.....	31
2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten.....	31
2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen	31
3. SAMENVATTING	34

4. BIBLIOGRAFIE.....	36
4.1. LITERATUUR	36
4.2. INTERNETBRONNEN.....	37
5. BIJLAGEN	38
5.1. PLANNENLIJST.....	38

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Hooglede (Gits), Bollestraat, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

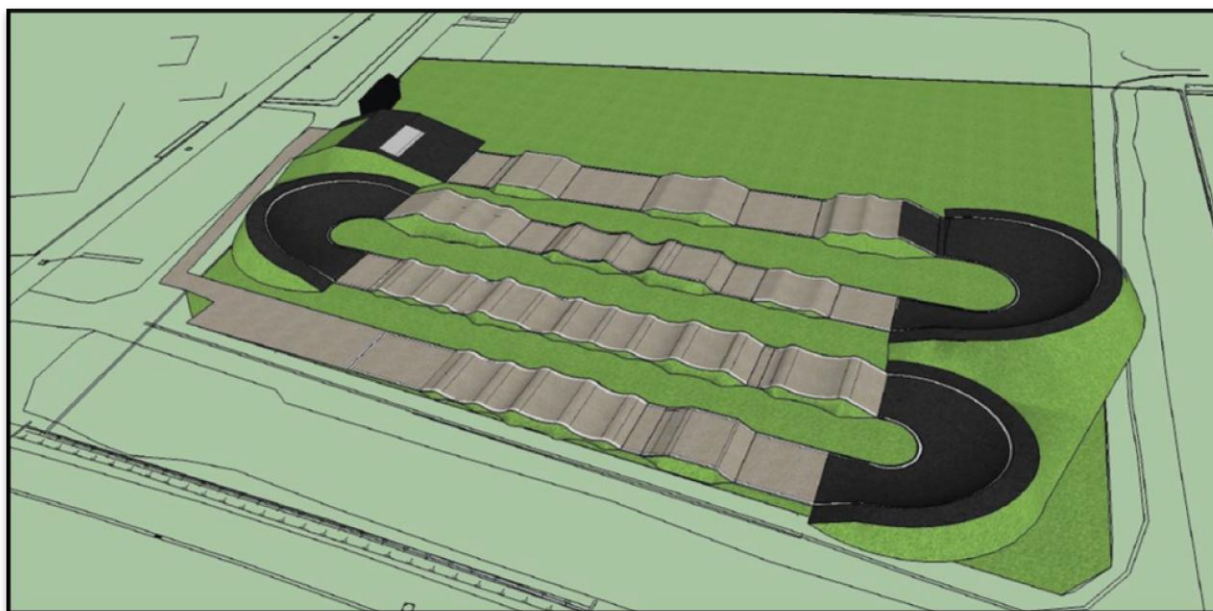
Niet van toepassing.

1.2.3. Geplande werken

Het gebied dat zal ontwikkeld worden ligt langs de Bollestraat te Hooglede (Gits)(ter hoogte van nr. 31) en is 12.084m² groot. De geplande werken zullen een oppervlakte van ca. 5510m² beslaan (of zo'n 45,5%)(zie Figuur 1 en bijlage 4). Op een braakliggend stuk grasland dat dienst doet als graasweide voor paarden (tot eind juli 2017), zal een BMX-parcours worden gebouwd (zie Figuur 2). De enige bebouwing is momenteel een kleine stal, waarvan de constructie (palen en golfplaten) een minimale ingreep in de bodem zal hebben gehad. Op het kadasterplan betreft het Hooglede, afdeling 2 (Gits), sectie B, percelen 366b en 367 (zie Figuur 3 en bijlage 3). Het parcours bestaat voornamelijk uit bovengrondse elementen, zoals bermen en geasfalteerde stroken (zie Figuur 4). Toch zal er een ingreep in de bodem komen door het afgraven van de teelaarde (ca. 30cm), de plaatsing van een regenwaterput aan de startheuvel in de noordoosthoek (440 x 330 x 210cm) en de aanleg van een wegenis voor elektriciteitskabels, waterleidingen en een riolering. Het technisch dossier voor de wegenis moet nog worden opgestart, dus een plan met doorsneden is nog niet beschikbaar. De wegenis zou echter niet dieper komen te liggen dan de afgraving van de ploeglaag. De bodem van de regenwaterput komt op ongeveer 2,5m onder het maaiveld te zitten.

Figuur 3: Uitsnede van het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 4: 3D voorstelling van het project (bron: architect).

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In dit bureauonderzoek wordt getracht een zo duidelijk mogelijk beeld te vormen van de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het projectgebied en de omgeving. Dit wordt vervolgens getoetst aan de geplande verstoring van de bodem. Het doel hiervan is te kunnen bepalen of verder archeologisch onderzoek aangewezen is. Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen werden verschillende bronnen geraadpleegd.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en de gemeente Hoogde in het algemeen werd de online databank van de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) geraadpleegd.¹ Als aanvulling hierop werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Langs deze weg werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren 70 van de 20ste eeuw. Op alle kaarten en luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zo tot een duidelijk beeld te komen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

De eerste stap van het bureauonderzoek bestond er uit zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen betreffende het plangebied (zie vorig hoofdstuk). Daarna werd getracht deze informatie op overzichtelijke wijze weer te geven door middel van kaarten die als bijlage bij dit rapport gevoegd worden. Vervolgens werd de vergaarde informatie in een tekst gegoten en kon bepaald worden of verder vooronderzoek noodzakelijk is en welke onderzoeksstrategie daarvoor aangewezen is.

1.3.3. Gebruikt materiaal

Alle nodige informatie werd geraadpleegd via het internet of werd digitaal aangeleverd door de initiatiefnemer. De kaarten die toegevoegd zijn als bijlage werden vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek

Niet van toepassing.

1.3.5. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

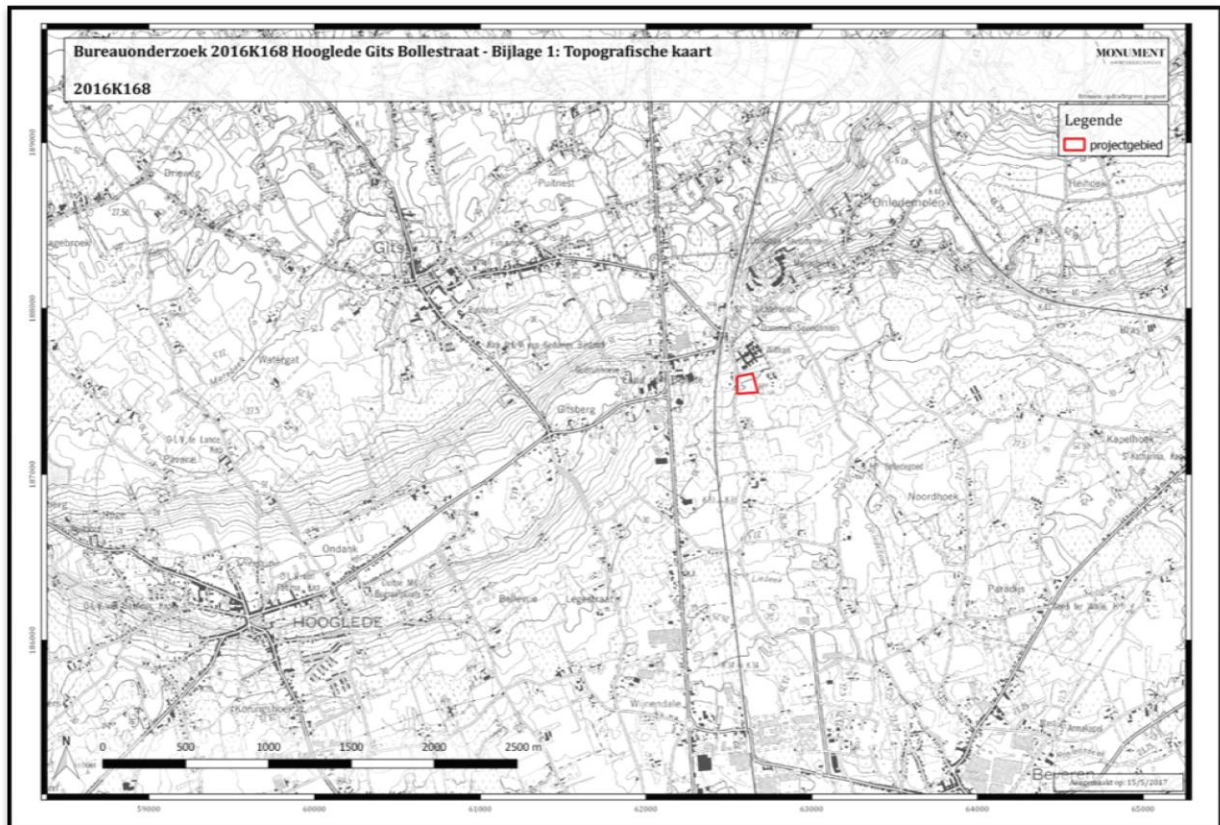
2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Landschappelijke ligging

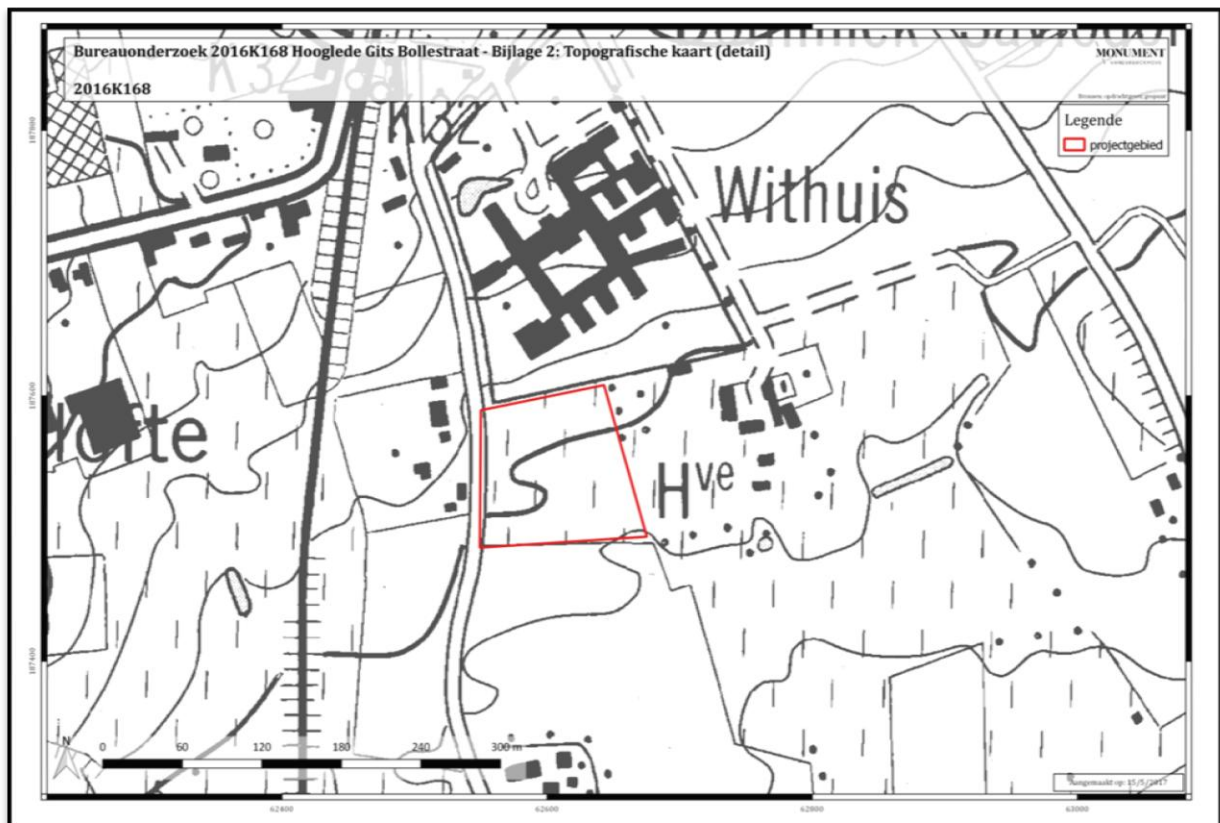
2.1.1. Topografische situering

Gits is een deelgemeente van Hooglede, gelegen op ca. 2 km ten noorden van Hooglede dorp, centraal in de provincie West-Vlaanderen. Het centrum van Gits situeert zich tussen Roeselare en Torhout. De gemeente Hooglede wordt begrensd door de gemeentes Kortemark, Torhout en Lichtervelde in het noorden, Roeselare in het oosten en zuiden en Staden in het westen. De deelgemeente Gits neemt het oostelijk deel in van de gemeente Hooglede.

Het plangebied situeert zich op ca. 1,7km ten oosten van Gits-dorp en op ca. 1km ten westen van Onledemolen (zie Figuur 5 en bijlage 1). De percelen, die kadastraal terug te vinden zijn onder Hooglede – afdeling 2 (Gits), sectie B, percelen 366b en 367, worden begrensd door de Bollestraat in het westen, de inrit van restaurant ‘Hoeve ter Kerst’ in het noorden, het domein ‘Hoeve ter Kerst’ in het oosten en akkerland in het zuiden (perceel 453)(zie Figuur 3 en Figuur 6 en bijlage 2 en 3). Op de bodemgebruikskaart uit 2001 staat het grootste deel van het projectgebied gekarteerd als akkerbouw (zie Figuur 7 en bijlage 5). De percelen worden echter gebruikt als graasweide voor dieren. Een onverharde weg loopt langsheen de oost- en zuidzijde van het projectgebied.

Figuur 5: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 6: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 7: Bodemgebruikskaart uit 2001 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

2.1.2. Landschappelijke situering

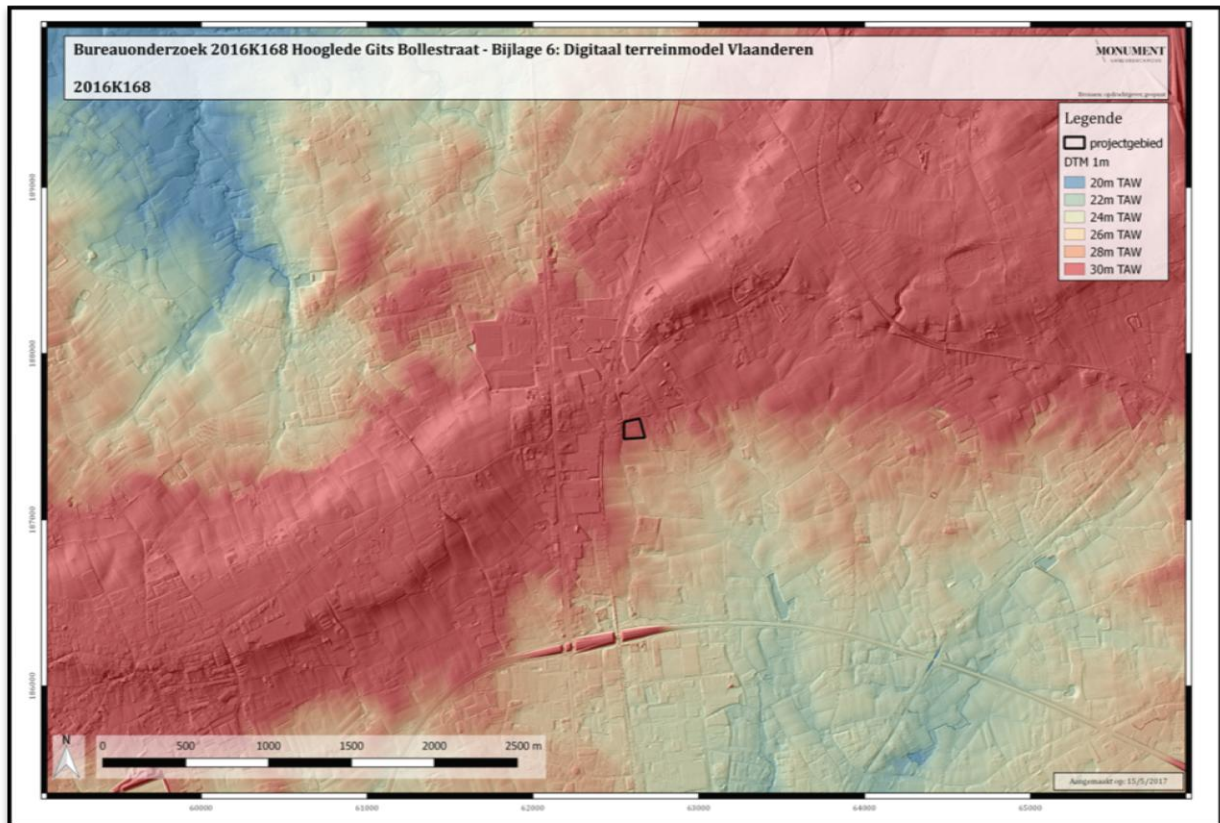
Hooglede behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf is licht golvend, met de zogenaamde heuvelkam van Hooglede tussen het Ijzer- en Mandelbekken. De hoogste punten van het landschap liggen ten zuiden van de dorpskern, namelijk de Gitsberg (ca. +47m TAW) en Onledemolen (ca. +49m TAW). De Leenbosbeek en de Prinnebeek vormen natuurlijke grenzen met resp. Kortemark en Torhout. De Abeelebeek vormt de grens met Lichtervelde ter hoogte van de Collegehoek; de Kwakkel-, Mote-, Lie- en Onledebeek vloeien ook door dit gebied.⁶

Het projectgebied ligt op de zuidelijke flank van de heuvelkam van Hooglede (zie Figuur 8 en bijlage 6), dat dus een dalend verloop kent van noord naar zuid (+30,8m tot +29,4m TAW) (zie Figuur 9 en bijlage 7). Meer naar het zuiden toe, in de vallei van de Mandel ter hoogte van Roeselare, daalt de hoogteligging tot ongeveer +20m TAW. het landschap Op ongeveer 750m ten oosten van het projectgebied loopt de Onledebeek en op 1,2km ten

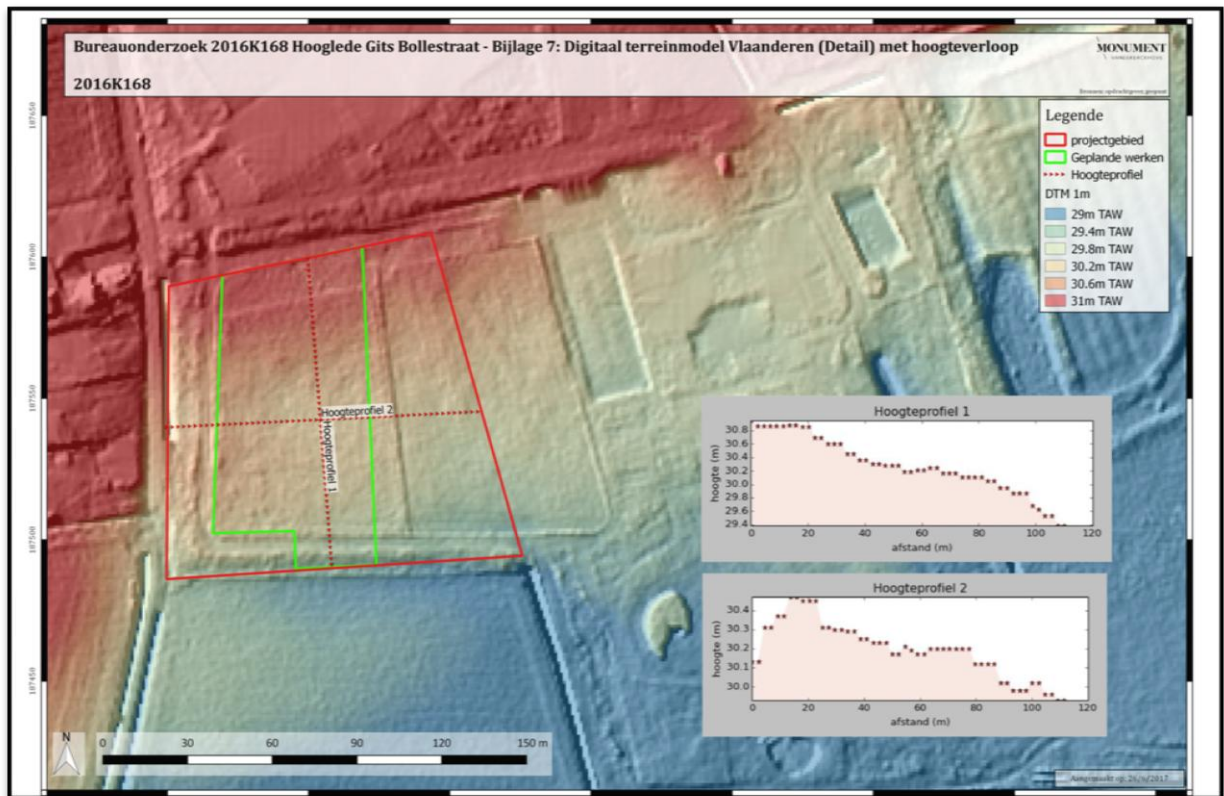
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gits, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121724> (geraadpleegd op 8 mei 2017).

zuiden de Liebeek. Deze beken behoren tot het afwateringsgebied van de Mandel in het zuiden.

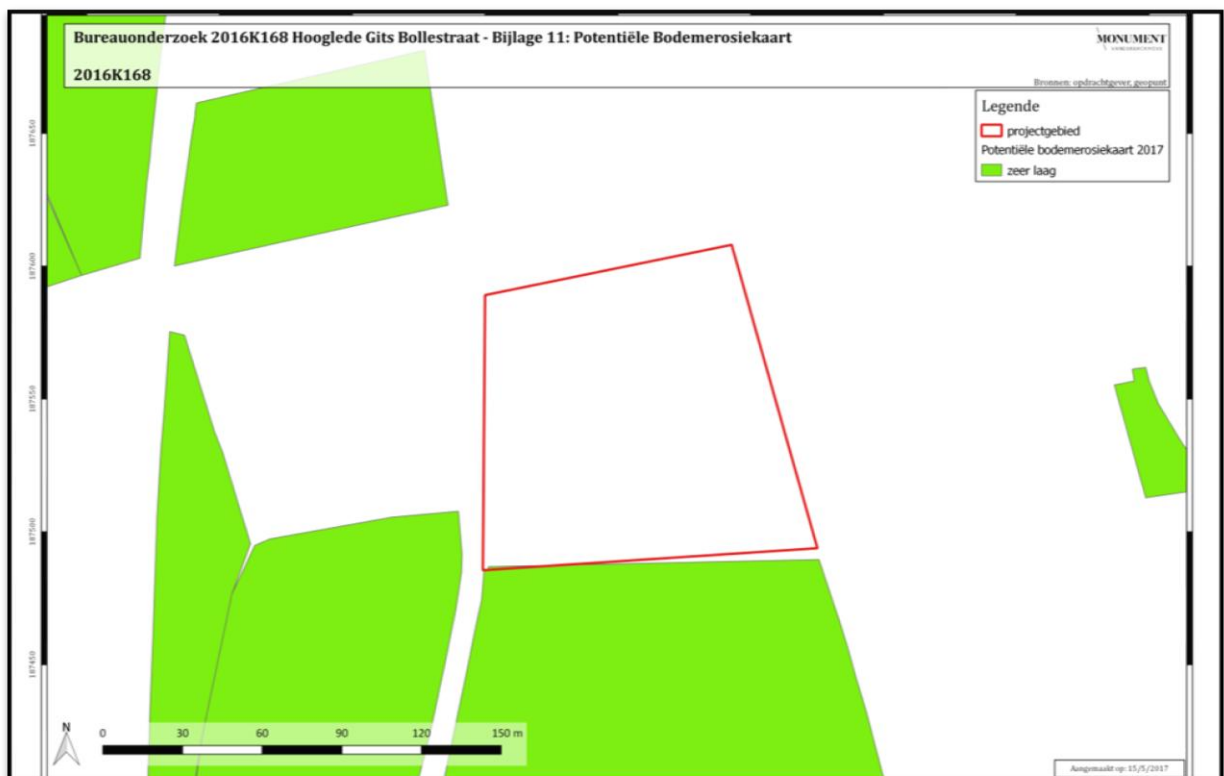
De potentiële bodemerosiekaart geeft geen waarden voor het projectgebied zelf, maar de omliggende percelen hebben een zeer laag risico (zie Figuur 10 en bijlage 11).

Figuur 8: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

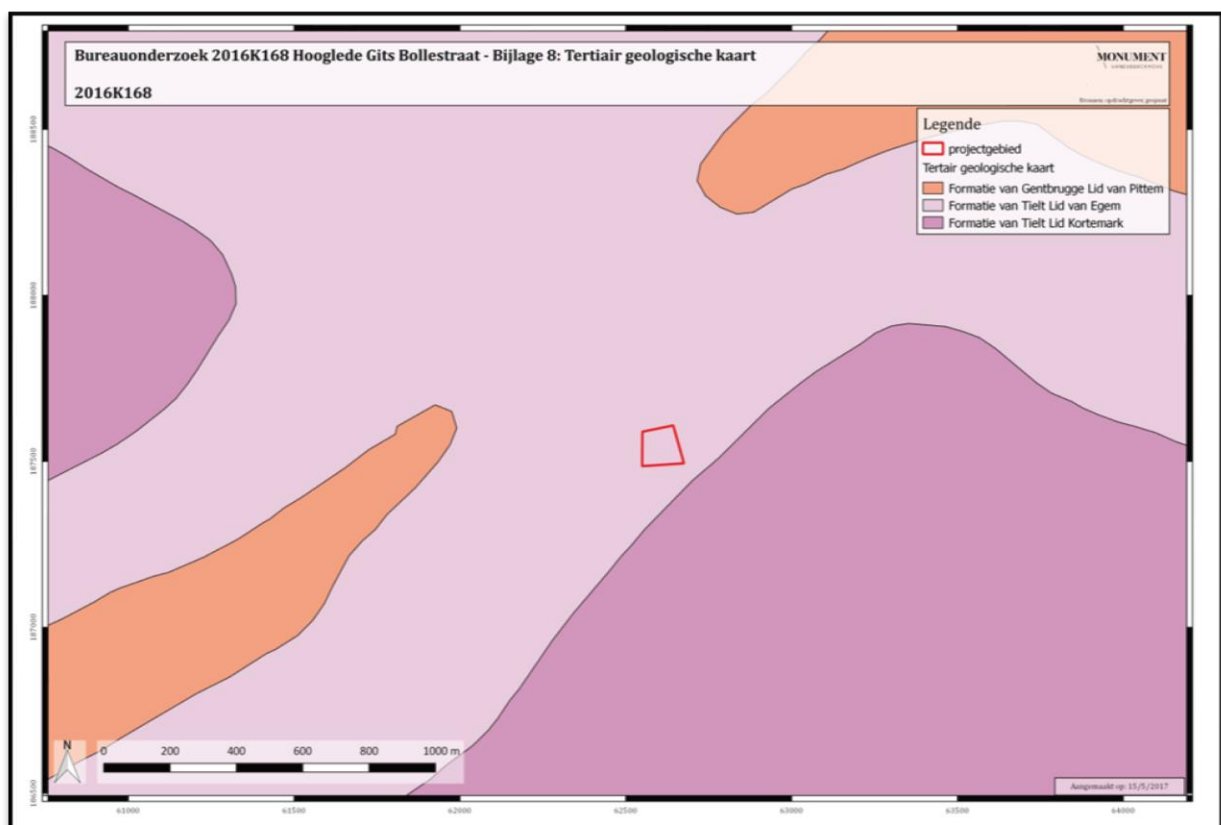
Figuur 9: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied en het hoogteverloop (bron: www.geopunt.be).

Figuur 10: Potentiële bodemerosiekaart uit 2017 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

2.1.3. Geologische situering

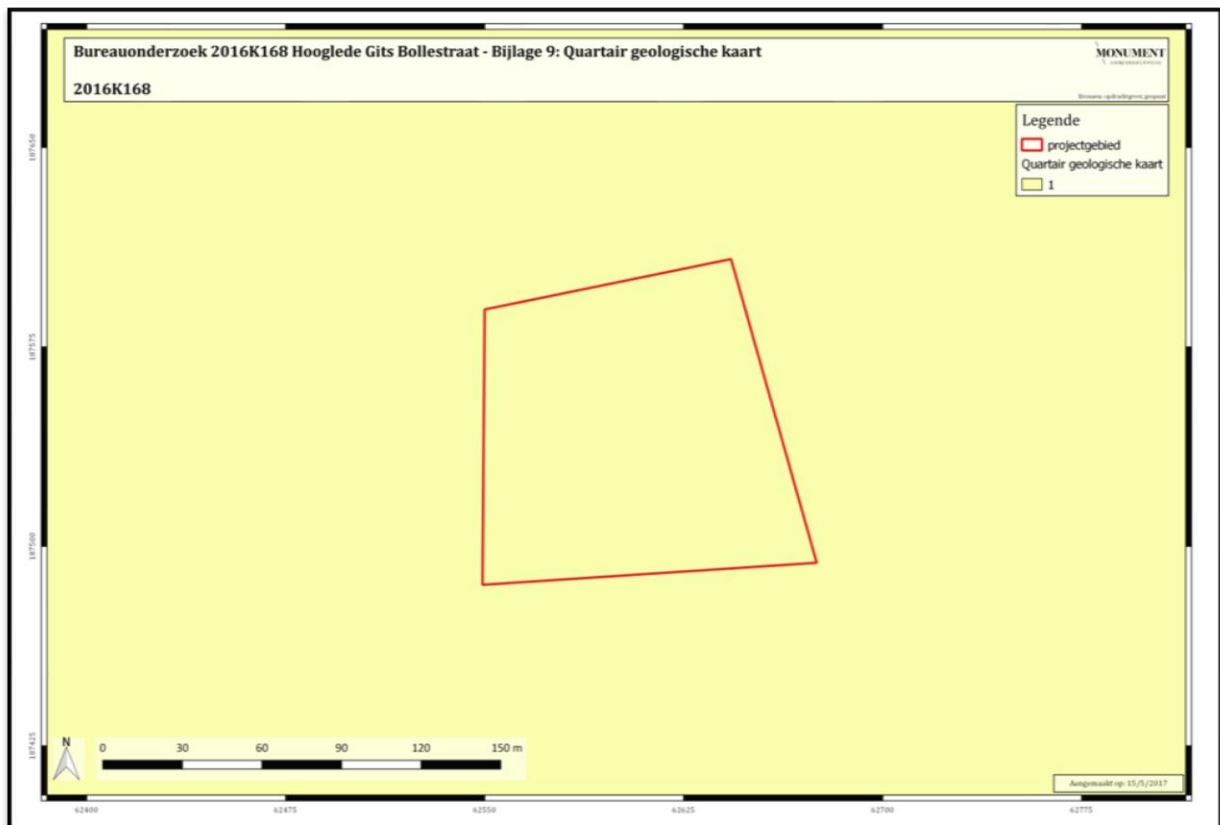
De tertiairgeologische kaart toont het projectgebied als deel van het Lid van Egem, wat deel uitmaakt van de Formatie van Tielt (Midden- tot Laat-Ieperiaan)(zie Figuur 11 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en bijlage 8).⁷ Deze eenheid bestaat uit glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand met daarin dunne kleilaagjes en lagen nummulietenkalksteen. De lithologische opeenvolging is als volgt: fijn zand met glauconiet en schelpen (tot 10m dik); zandhoudende klei (ongeveer 3m dik); zandsteenlaag (ongeveer 0.5m dik); fijn zand met glauconiet, schelpen en Nummulites (10 tot 15m dik); stijve klei (1 tot 2m dik); zeer dicht gepakt fijn zand met glauconiet, (ongeveer 5m dik); afwisseling van dunne stijve kleilaagjes en fijnzandige laagjes (tot 15m dik). Al deze lagen zijn niet noodzakelijk aanwezig; de gemiddelde dikte bedraagt 16m. Net ten zuiden van het projectgebied ligt het Lid van Kortemark, eveneens een deel van de Formatie van Tielt. Deze eenheid bestaat uit een marien, compact, kleiig, grijs, fijn silt, met zandige intercalaties. De gemiddelde dikte bedraagt 17m.

Figuur 11: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be/).

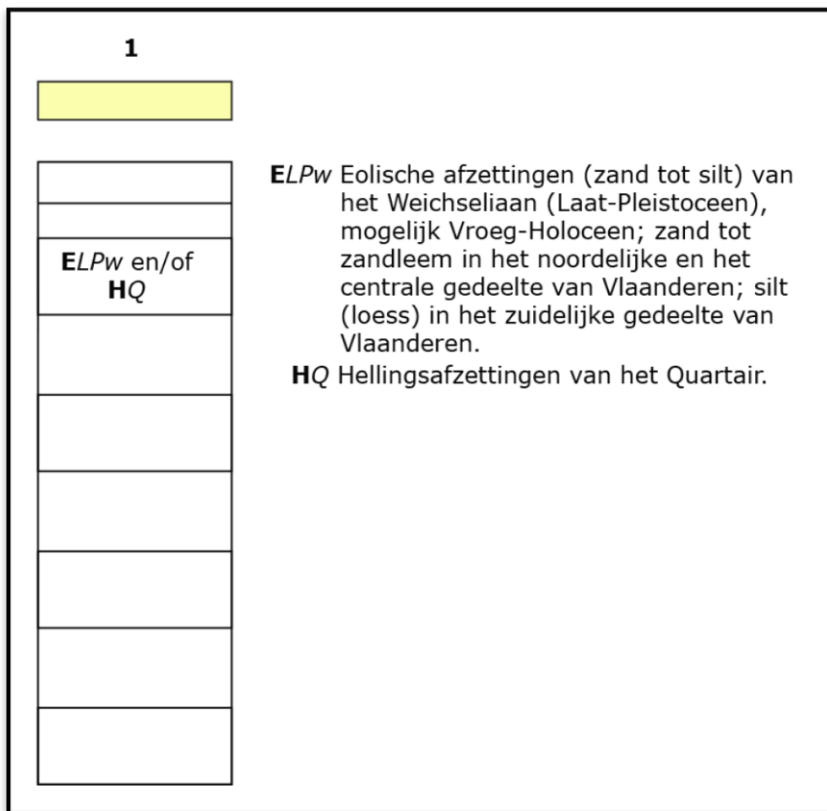
⁷ <http://www.geopunt.be/>

De Quartair geologische kaart (1/200.000) geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) (code *ELPw*) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (code *HQ*) (zie Figuur 12 en Figuur 13 en bijlage 12).⁸ De dikte van het quartair pakket bedraagt op deze plaats 5m tot 10m.

Figuur 12: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be/).

⁸ <http://www.geopunt.be/>

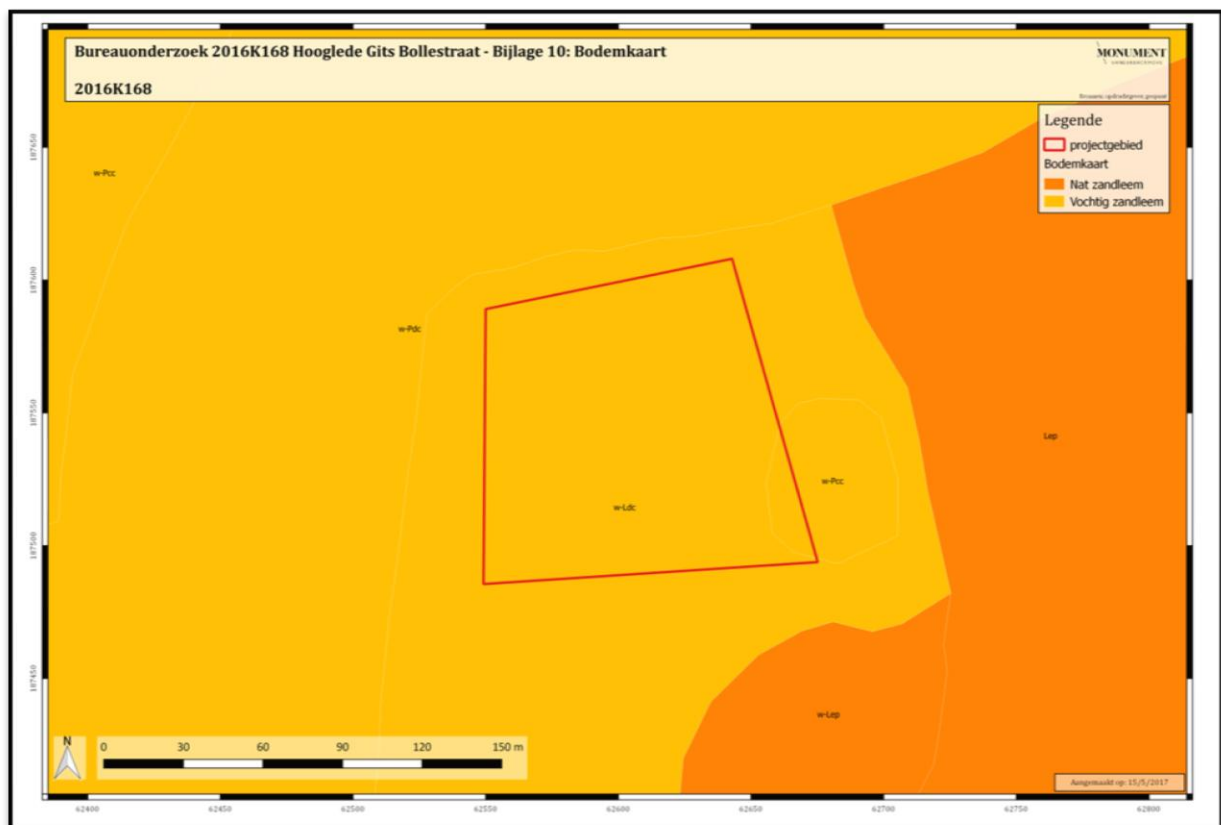
Figuur 13: Profiel van de quartaire sedimenten ter hoogte van het projectgebied (bron: dov.vlaanderen.be).

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

2.2. Historische beschrijving

2.2.1 Bodemkundige geschiedenis

De bodemkaart van het projectgebied toont een matig natte, matig gleyige zandleemgrond met een donker grijsbruine bouwvoor (w-Ldc)(zie Figuur 14 en bijlage 10).⁹ Onder Ap komt een bleekbruine, uitgeloogde horizont voor, met aan de contactzone met de B-horizont roestverschijnselen. De B is verbrokken en sterk gevlekt door oxydo-reductieverschijnselen (bruinrode en grijze vlekken). Op wisselende diepte komt het tertiair substraat voor. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven koel in de lente, maar daardoor ook lang vochthoudend in de zomer. Mits drainering zijn deze gronden geschikt voor alle teelten. Ze zijn tevens uitermate geschikt voor weiland.

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

In de zuidoosthoek van het projectgebied kan ook een matig droge, lichte zandleembodem voorkomen, met een verbrokken, sterk gevlekte textuur B-horizont (w-Pcc).¹⁰ De bouwvoor (20-30 cm) is grijsbruin en goed humeus. Het substraat 'w' wijst

⁹ <https://dov.vlaanderen.be/>

¹⁰ <https://dov.vlaanderen.be/>

op de aanwezigheid van klei-zand op geringe of matige diepte. Bij dit bodemtype wijst de profielontwikkelingsgroep 'c' op een sterk gevlekte textuur bij lemige sedimenten en een verbrokkelde textuur B horizont bij zandige sedimenten.

2.2.2 Historisch kader van Hooglede¹¹

De eerste vermelding van Hooglede vinden we al in 847 als "*Ledda*". In 899 schenkt de koning van Frankrijk, Karel de Eenvoudige, de kerk aan de abdij St-Elnone te St-Amand. In 1218 wordt de naam "*Holeadea*" gebruikt, wat afgeleid zou zijn van het Germaans voor hoge helling. Het stratenpatroon van Hooglede zou weinig veranderd zijn sinds de 18de en 19de eeuw (afgaande op de Ferraris kaart en de Atlas der Buurtwegen), maar ook hier houdt WOI lelijk huis. Onder Duitse bezetting was Hooglede namelijk een bevoorradingscentrum, materialendepot en verzorgingspost en maakte het deel uit van de *Flandernstellung*, met bunkers in o.a. de Meiboomstraat, de Bergstraat en de Grote Noordstraat. De wederopbouw dateert voornamelijk in de periode van 1921 tot 1924. In de omliggende gehuchten zijn nog enkele oudere hoeves bewaard (18de eeuw), hoewel recentere verbouwingen het uitzicht sterk hebben veranderd.

De eerste schriftelijk vermelding van Gits dateert uit 1088, wanneer de naam *Giddis* opduikt. Het patronaatsrecht van de kerk werd toen geschonken aan het Sint-Pieterskapittel van Rijsel. Gits wordt al gauw een zelfstandige parochie, die tot het bisdom Doornik behoort (tot 1561, waarna het overgaat in Brugse handen). De bronnen zwijgen tot in de 17de eeuw, wanneer Gits pal op de grens komt te liggen tussen het Brugse Vrij Spaans gebied en het Frans gebied van de kasselrij van Ieper. Door deze grensverdeling, besloten in de Vrede van Nijmegen (1678), komt Gits in de vuurlinie te liggen van de twee bekampende grootmachten. Door oorlogen, hongersnood en epidemieën loopt het bevolkingsaantal sterk terug gedurende de 17de en 18de eeuw. De historische kaarten tonen aan dat het projectgebied in de 18de in gebruik was als akker of weiland (zie Figuur 15 en bijlage 12). De gronden behoren historisch toe aan het Mariasteen, gelegen op ongeveer 300 m ten noorden van het projectgebied.¹²

In de 19de eeuw wordt Gits het centrum van een nieuwe godsdienstige beweging, het zogenaamde Stevenisme, dat zich afzet tegen de religieuze politiek van Napoleon en

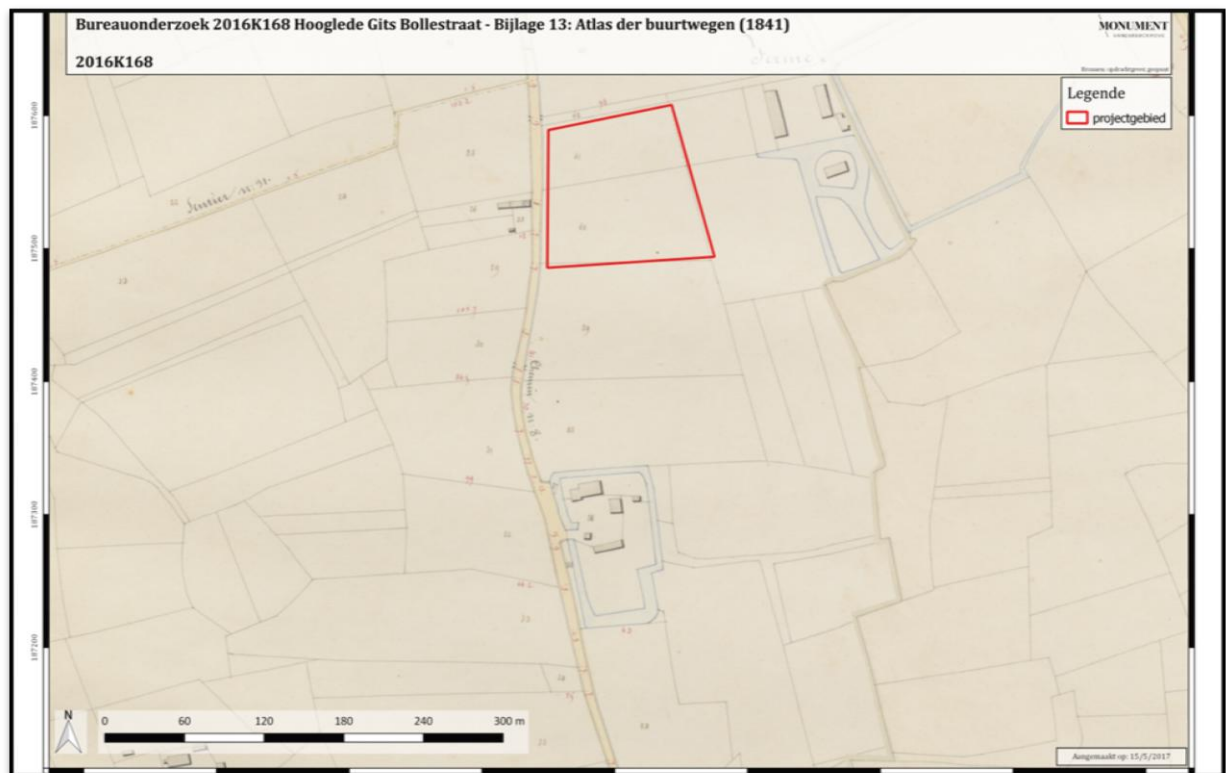
¹¹ Het volgende historisch overzicht volgt in grote lijnen AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Hooglede* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121725> (geraadpleegd op 8 mei 2017) en AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Gits* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121724> (geraadpleegd op 8 mei 2017).

¹² Informatie verkregen van de initiatiefnemer.

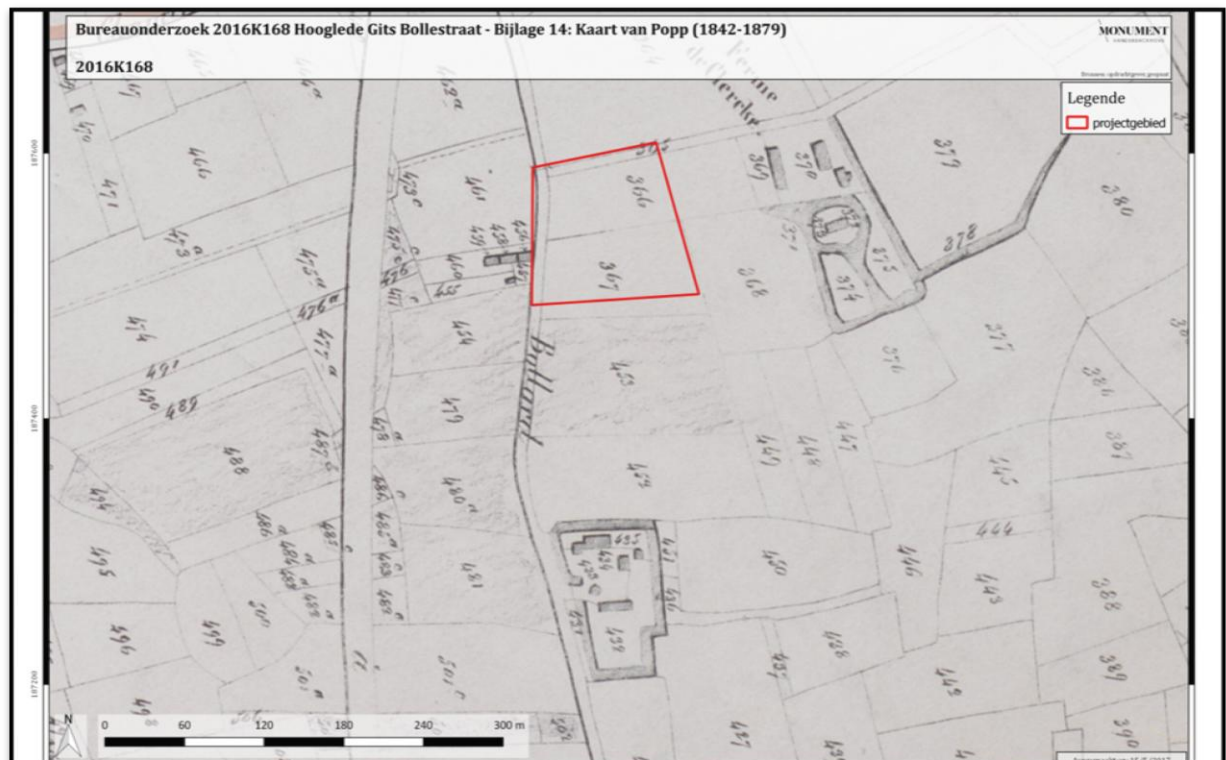
ingaat tegen de Rooms-Katholieke Kerk. Het projectgebied is op dat moment nog steeds akker –of weiland (zie Figuur 16, Figuur 17 en Figuur 18 en bijlages 13, 14 en 15).

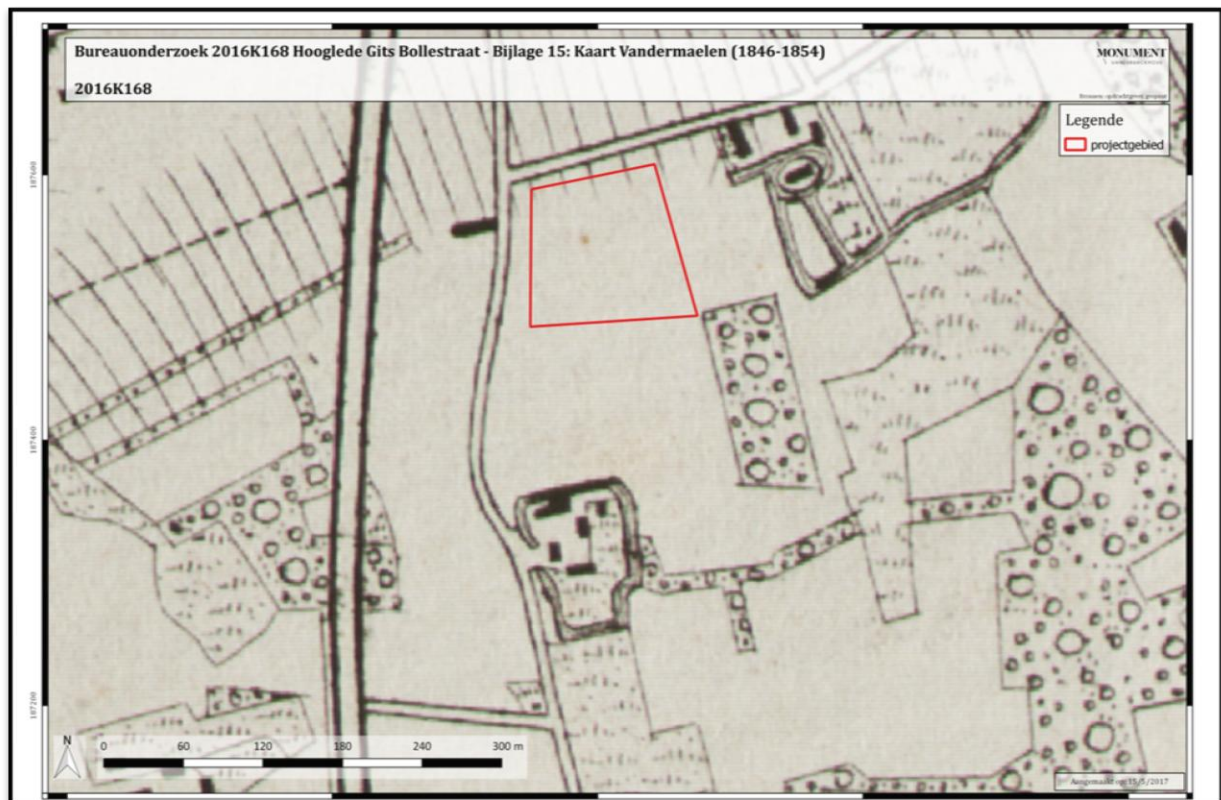
Figuur 15: Uitsnede uit de Ferraris kaart (1771-1778) met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 16: Uitsende uit de Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

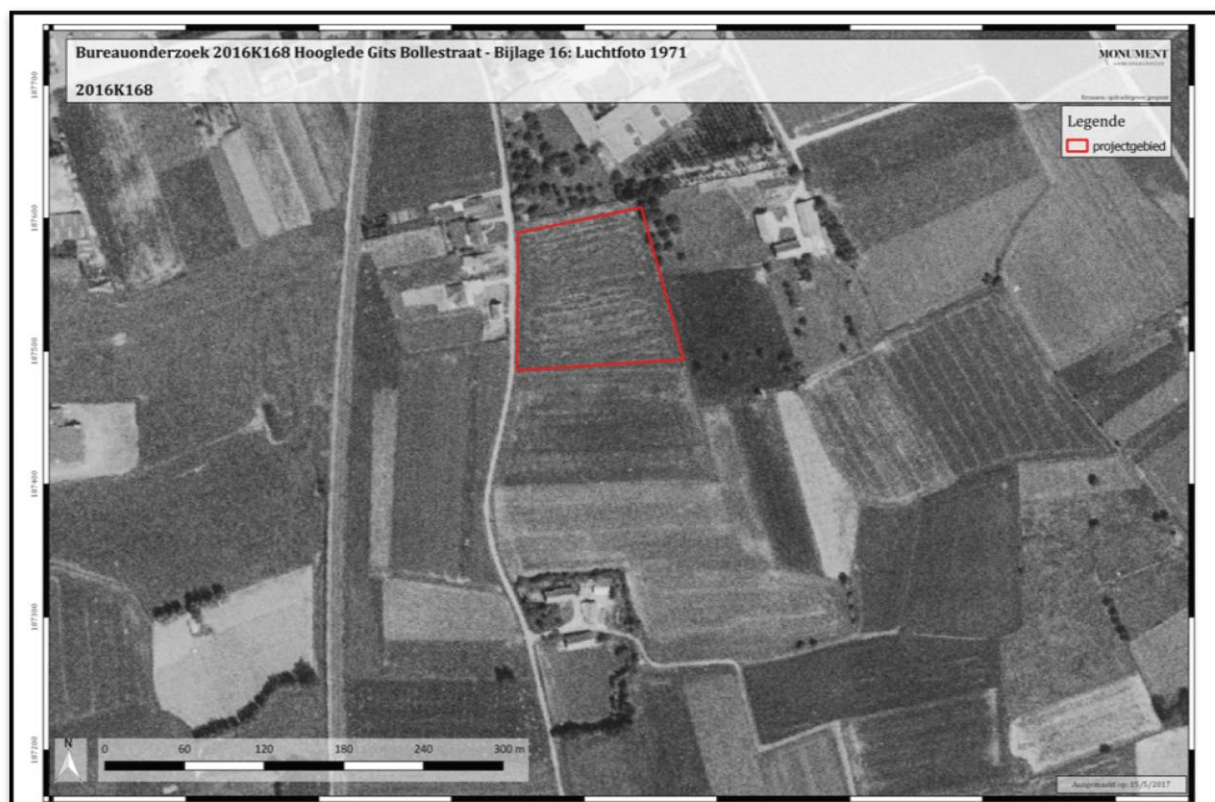
Figuur 17: Uitsnede uit de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 18: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Tijdens WOI wordt een Duits vliegveld ingeplant te Onledemolen. De munitietram van Hooglede naar Lichtervelde loopt ook over Gits. De Grote Oorlog laat diepe littekens na in het patrimonium van Gits: de meeste historische gebouwen, zoals de Kerk, de pastorie, het Mariasteen, molens en talrijke burgerwoningen worden met de grond gelijk gemaakt. Het bouwkundig erfgoed van de deelgemeente is daardoor beperkt tot een beperkt aantal 18de-eeuwse restanten en breedhuizen met 19de- en 20ste-eeuwse lijstgevels. Buiten de dorpskern zijn er nog enkele hoevegebouwen, waarvan de oudste tot de 18de eeuw teruggaan. Ook langs de Bollestraat liggen dergelijke oude hoeven (nr. 5 uit 1839; nr. 13 uit 1904).¹³ De landbouw in de regio was voornamelijk gericht op cichorei-asten. Andere nijverheid omvatte azijnproductie, melkerijen, klompenmakerij en tabaksverwerking. Op luchtfoto's uit de laatste decennia van de 20ste eeuw en op recente luchtfoto's is te zien hoe het projectgebied onbebouwd bleef tot op de dag van vandaag (zie Figuur 19, Figuur 20 en Figuur 21 en bijlages 16, 17 en 18).

¹³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Bollestraat, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/107242> (geraadpleegd op 8 mei 2017). Zie ook hoofdstuk 2.4.

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

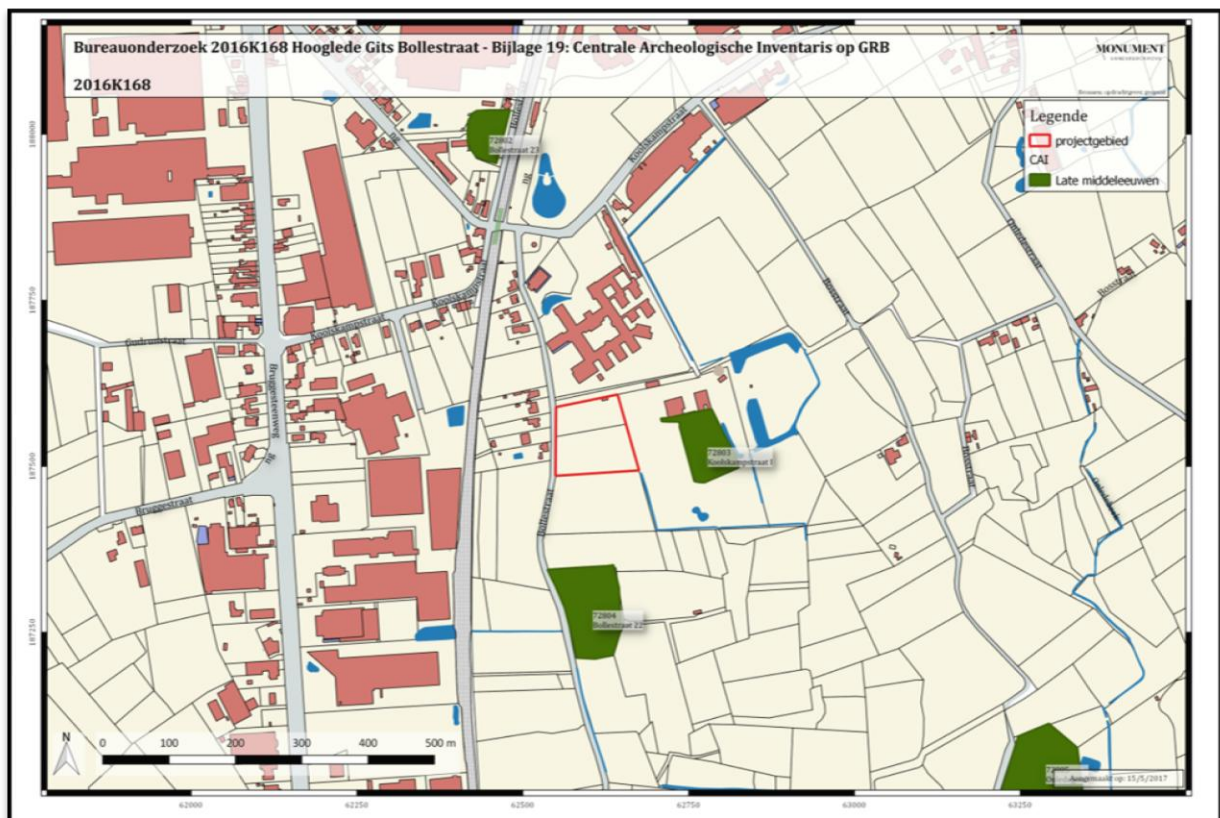
Figuur 20: Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

Figuur 21: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be).

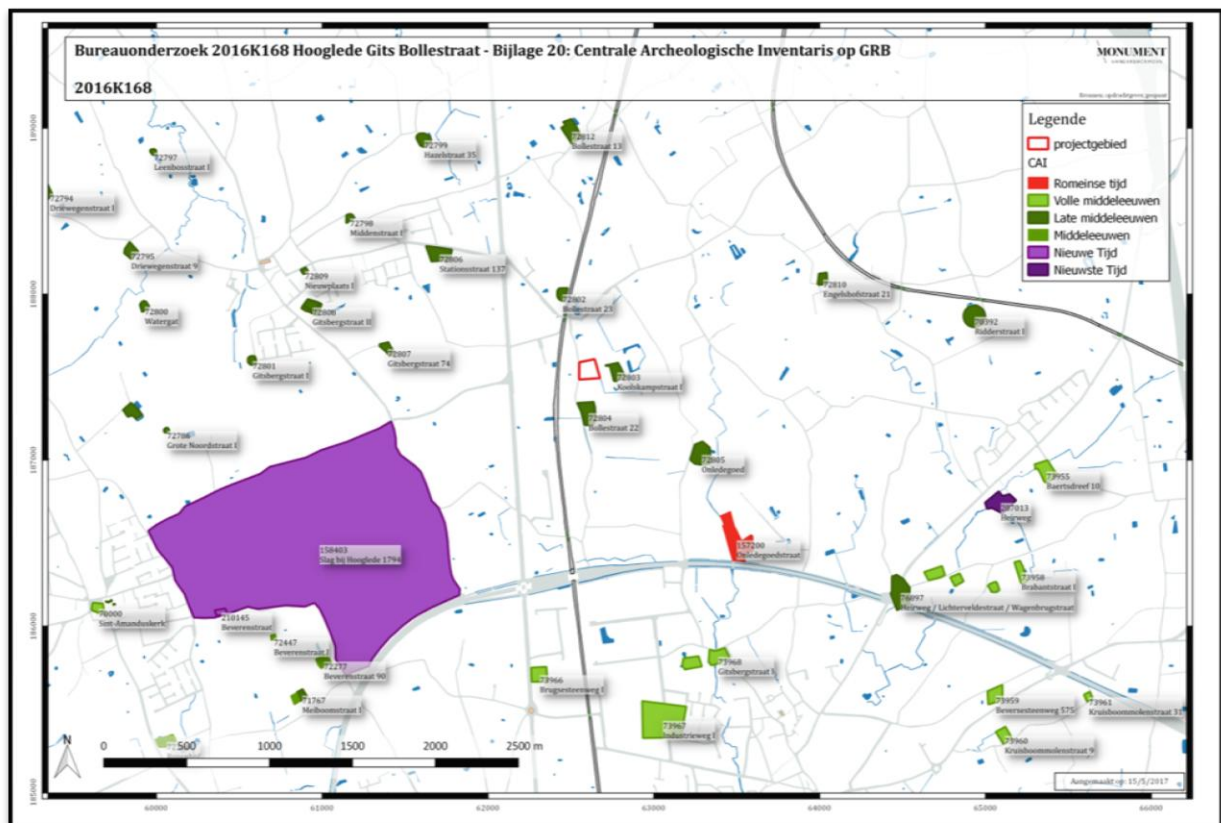
2.3. Archeologisch kader

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn er enkel sites die gekend zijn dankzij de historische kaarten (zie Figuur 22 en bijlage 19). Het betreft hier sites met walgracht, voornamelijk hoeves, die in een niet nader te specificeren fase van de late middeleeuwen werden gebouwd en waarvan de basisstructuur (grachten, gebouwen) nog steeds zichtbaar waren wanneer de kaarten van Ferraris of van Popp werden opgesteld. Zo is de huidige 'Hoeve ter Kerst', gelegen net naast het projectgebied, zichtbaar als site met walgracht op de Ferrariskaart (zie Figuur 15 en bijlage 12) en op de Popp-kaart (zie en bijlage 14) (**CAI ID 72803**). Zo ook is de omwalde hoeve ten zuiden van het projectgebied (**CAI ID 72804**). Beide hoeves dateren uit een niet nader te dateren fase van de late middeleeuwen. Een derde hoeve langs de Bollestraat is ook via de historische kaarten gekend (**CAI ID 72802**). Ook andere hoeves in de buurt van het projectgebied zijn gekend dankzij historische kaarten, en hebben de tand des tijd doorstaan. Hoeve Onledegoed (**CAI ID 72805**) was het foncier van de heerlijkheid Onlede.

Figuur 22: CAI-kaart op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: cai.onroerendergoed.be en www.geopunt.be).

In de ruimere omgeving van Gits en Hooglede (zie Figuur 23 en bijlage 20) zijn nog tal van sites met walgracht geïdentificeerd dankzij de historische kaarten (CAI ID 71767, 72277, 72447, 72785, 72786, 72794, 72795, 72796, 72797, 72798, 72799, 72800, 72801, 72806, 72807, 72808, 72809, 73966, 73967, 73968). Voor periodes voorafgaand aan de late middeleeuwen zijn de archeologische gegevens voornamelijk schaars. In de Onledegoedstraat in Onlede is een gracht (2 tot 3m breed) gevuld met materiaal uit de Romeinse periode aangetroffen (CAI ID 157200). Op het kruispunt tussen de R32 en de Heirweg in de deelgemeente Beveren-Roeselare werd een mogelijk Karolingische waterput opgegraven. Het onderste gedeelte bestond uit een ton in rode beuk, terwijl het bovendeel vierkant was en opgebouwd uit eikenhouten planken (CAI ID 76897). De kerk van Hooglede zou in oorsprong teruggaan op 12de-eeuwse grondvesten, maar werd in de 15de eeuw vervangen door een nieuw gebouw, waarna er nog restauraties volgden in 1618 en de 19de eeuw (CAI ID 70000). Uit de nieuwe tijden dateren enkel loden kogels, mogelijk van de slag bij Hooglede (CAI ID 158403) die Franse en Oostenrijkse troepen tegenover elkaar stelde in 1794 (CAI ID 210145), alsook een niet-gedetoneerde bom van Duitse makelij uit WO1.

Figuur 23: CAI-kaart op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: cai.onroerendergoed.be en www.geopunt.be)

2.4. Synthese

2.4.1. Verwachtingspatroon

Op basis van het voorgaande assessment kan volgend verwachtingspatroon naar voor geschoven worden:

- Landschappelijk situeert het projectgebied op de zuidelijke flank van een zandleemrug. Er zijn geen aanwijzingen die een goed bewaarde oude bodem aangeven ter hoogte van het projectgebied.
- In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn vooralsnog weinig aanwijzingen van steentijdsites. Ook metaaltijdsites en sites uit de Romeinse periode zijn schaars. Eerder dan een historische realiteit, lijkt het gebrek aan sites in lijn te liggen met het klein aantal archeologische onderzoeken in de ruimere regio van het projectgebied.
- Voor de periodes ouder dan de middeleeuwen is er voor het projectgebied geen enkele indicatie betreffende aan- of afwezigheid van bewoning. Voor de late middeleeuwen maakt het bureauonderzoek wel duidelijk dat de ruimere regio reeds in cultuur was gebracht als akkerland of weilanden van grote goeden, zoals er nog meerdere in de omgeving zijn bewaard.
- Voor de periode na de late middeleeuwen beschikt men over enig kaartmateriaal dat er op wijst dat dit gebied gedurende de nieuwe tijd en later steeds akkerland betrof. De kans om bewoningssporen aan te treffen uit de nieuwe tijd of later is bijgevolg miniem. Daarnaast is het archeologisch bodemarchief ter hoogte van het projectgebied mogelijk goed bewaard door de beperkte bodemingrepen in de recentere tijden.
- Zowel de historische kaarten als de latere luchtfoto's maken duidelijk dat het projectgebied sinds de nieuwe tijden niet is bebouwd.
- Besluitend kan gesteld dat er uit het bureauonderzoek geen gegevens naar voor zijn gekomen zijn die de aan- of afwezigheid van een site binnen het projectgebied kunnen bevestigen. De landschappelijke ligging op de flank van de zandleemrug, de situering ter hoogte van akkers/weiland op de historische kaarten, maken dat de kans op een archeologische site bestaande is. Verder vooronderzoek is noodzakelijk om de aan- of afwezigheid van een archeologische site te bevestigen.

2.4.2. Afweging verder vooronderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Het uitgevoerde bureauonderzoek kan geen uitsluitsel bieden over de aanwezigheid van een archeologische site, noch over de mogelijke bewaringstoestand. Er is wel een archeologische verwachting toe te kennen aan het projectgebied, met ook de verwachting op een gunstige bewaring door de kartering op de historische kaarten als akkers/weiden. De bodemingreep van de geplande werken zal bestaan uit het afgraven van de teelaarde, wat dus een verstoring van het bodemarchief met zich mee zal brengen. Daarenboven dient er nog rekening gehouden te worden met de bescherming van het archeologisch bodemarchief voor de impact door de graafwerken zelf (druk door graafmachines). Hiervoor wordt er een buffer van 30cm gerekend. De aanleg van de nutsleidingen zal niet dieper dan 30 cm liggen. De aanleg van een waterput zal gebeuren tot -2,5m onder het maaiveld.

Gezien de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen raken en het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan staven is het noodzakelijk dat er een vooronderzoek op het terrein gebeurt. Er wordt geadviseerd om het terrein te onderzoeken door middel van proefsleuven. Het uitgestelde traject is noodzakelijk aangezien het terrein tot eind juli in gebruik is voor het houden van paarden en de eigenaar dan ook geen toestemming geeft om het terrein hiervoor archeologisch te prospecteren. Het indienen van het dossier na een vooronderzoek na het verplaatsen van de paarden zorgt echter voor het mislopen van een subsidie die beslissend is in het kunnen uitvoeren van het project. Zonder deze subsidie zal het project met zekerheid niet kunnen doorgaan.

2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Onder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem wordt verstaan: landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering. Hieronder worden deze drie

technieken besproken en geëvalueerd naar hun relevantie in het kader van dit onderzoek.

2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites. Op basis van de bodemkaart zijn er echter geen duidelijke indicaties dat er binnen het projectgebied een begraven bodem (vb. podzolbodem) te verwachten is waarin een steentijdsite zou kunnen bewaard zijn. Vandaar dat een landschappelijk booronderzoek hier niet wordt geadviseerd. Er wordt voorgesteld om het landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren tijdens de proefsleuven.

2.4.3.2. Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

Dit type onderzoek wordt voor deze site echter niet weerhouden. Hoewel mogelijk en niet schadelijk, is dit onderzoek niet noodzakelijk en niet optimaal bruikbaar om de huidige vraagstellingen te kunnen beantwoorden.

2.4.3.3. Veldkartering

Veldkartering heeft tot doel om relevante archeologische indicatoren te zoeken door middel van een visuele inspectie van het terrein. Gezien het terrein op heden weide betreft, wordt het als niet geschikt beschouwd om deze techniek uit te voeren.

2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Aangezien er op basis van de bodemkaart geen duidelijke indicatie is voor enig bodemkundig potentieel op goed bewaarde steentijdsites, wordt aan het huidige projectgebied een lage verwachting toegekend omtrent goed bewaarde steentijdsites. Bijgevolg wordt geen archeologisch booronderzoek geadviseerd.

2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.¹⁴ De periodes vanaf ca. het neolithicum kenmerken zich namelijk door de aanwezigheid van grondsporen die optimaal worden gedetecteerd met deze prospectiemethode. De modaliteiten van deze onderzoeksmethoden worden verder besproken in het programma van maatregelen.

2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Er zijn geen archeologische gegevens gekend over de site zelf. De gekende historische gegevens worden besproken in hoofdstuk 2.2. Het archeologisch kader van het projectgebied en de ruimere omgeving wordt besproken in 2.4.

- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?

Historische kaarten en latere luchtfoto's tonen aan dat het gebied sinds de late 18de eeuw onbebouwd bleef. Een kleine stal staat in de noordoosthoek van het

¹⁴ HANCA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A. juli 2016, p. 55.

projectgebied, maar deze constructie zal een minimale ingreep in de bodem hebben veroorzaakt.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

De erosiegevoeligheid van de bodem is aangeduid als zeer laag.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Het BMX-parcours zal voornamelijk bestaan uit bovengrondse delen. Toch zal de ingreep in de bodem een afgraving van de teelaarde inhouden (ca. 30cm) over een oppervlakte van 5510m². Ook de nutsleidingen komen niet dieper te liggen dan dit niveau. Een waterput (440 x 330 x 210cm) is de enige diepere verstoring (bodem op 250 cm onder het maaiveld).

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van enkel het bureauonderzoek kunnen deze vragen niet beantwoord worden.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Het is duidelijk dat de vooropgestelde onderzoeksvragen enkel en alleen op basis van het bureauonderzoek niet kunnen worden beantwoord. De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan namelijk niet afdoende worden gestaafd waardoor ook geen gemotiveerde uitspraak mogelijk is omtrent de verder te nemen maatregelen. Bijgevolg is het noodzakelijk bijkomende onderzoeksfases voor te stellen. Zoals hierboven geëvalueerd, wordt voorgesteld om over te gaan tot het aanleggen van proefsleuven. Aan de hand van deze methode kan een goede inschatting worden gemaakt van de bodemopbouw, de aanwezigheid van archeologische sporen en hun bewaringstoestand.

De modaliteiten van deze voorgestelde onderzoeksmethode worden besproken in het programma van maatregelen. De vraagstellingen worden eveneens

behandeld in het programma van maatregelen. De onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord.

3. SAMENVATTING

Het plangebied situeert zich ten oosten van de huidige dorpskern van Gits en is gelegen langsheen de Bollestraat (ter hoogte van nr. 31). Ten oosten ervan, op ongeveer 750 m loopt de Onledebeek en op 1,2 km ten zuiden de Liebeek, die beiden tot het afwateringsgebied van de Mandel horen. Het terrein ligt op de zuidelijk flank van de heuvelkam van Hooglede en kent een dalend verloop van noord naar zuid. Het projectgebied ligt op de overgang van matig natte naar matig droge zandleemgronden met een verbrokkelde textuur B-horizont. De bodem is gekarteerd als weinig erosiegevoelig.

Op het plangebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Archeologisch onderzoek in de omgeving is schaars. De CAI-kaart toont voornamelijk laatmiddeleeuwse sites met walgracht die gekend zijn dankzij historische kaarten (Ferraris, Popp) en vaak nog steeds bestaan. De weinige opgravingen die in de ruimere omgeving van het projectgebied hebben plaatsgevonden, wijzen op een bewoning in de Romeinse en Karolingische periode. Historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw tonen het plangebied als akker- en/of weiland en ook in de 20ste eeuw werd er niet gebouwd, getuige daarvan de luchtfoto's uit 1971, 1990 en 2015. Op dit moment wordt het projectgebied gebruikt als graasweide.

Het terrein zal ontwikkeld worden om een BMX-parcours aan te leggen. De geplande werken nemen een oppervlakte van zo'n 5510m² in beslag (op een totale oppervlakte van het projectgebied van 12084m²). Daarbij zullen voornamelijk bovengrondse elementen worden aangelegd (bermen en geasfalteerde stroken). De ingreep in de bodem houdt echter ook het afgraven van de teelaarde in (ca. 30cm). Rekening houdende met een buffer van een 20 à 30-tal centimeter voor de vrijwaring van het archeologisch niveau door de druk door graafmachines, betekent dat de geplande werken een verstoring van het bodemarchief zullen teweegbrengen. De zone voor de nutsleidingen zal niet dieper liggen dan 30cm. Enkel een waterput (440 x 330 x 210cm), zal een diepere verstoring veroorzaken (tot 250cm onder het maaiveld).

Om het archeologisch potentieel te kunnen inschatten, wordt voorgesteld om een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Het betreft het aanleggen van proefsleuven om aldus een inzicht te krijgen in de bodemopbouw, de aanwezigheid van archeologische sporen en hun bewaringstoestand. De modaliteiten van deze onderzoeksmethode worden verder besproken in het programma van maatregelen. Het

proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien het terrein nog in gebruik is om paarden te houden (tot en met juli 2017).

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. Literatuur

- HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar de optimale strategie, *Onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed* 48.

4.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onrorenderfgoed.be/>

5. BIJLAGEN

5.1. Plannenlijst

Projectcode	2016K168
Onderwerp	Plannenlijst
Plannummer	Bijlage 1
Type	Topografische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 2
Type	Topografische kaart (detail)
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 3
Type	Kadasterplan
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	26/06/2017
Plannummer	Bijlage 4
Type	Bouwplan
Onderwerp	Geplande werken
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	26/06/2017
Plannummer	Bijlage 5
Type	Bodemgebruikskaart 2001
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 6
Type	Digitaal terreinmodel

Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 7
Type	Digitaal terreinmodel detail
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	26/06/2017
Plannummer	Bijlage 8
Type	Tertiairgeologische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 9
Type	Quartaairgeologische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 10
Type	Bodemkaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 11
Type	Potentiële bodemerosiekaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 12
Type	Historische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied – Ferraris
Aanmaakschaal	Ongekend

Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 13
Type	Historische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied - Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 14
Type	Historische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied - Popp
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 15
Type	Historische kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied - Vandermaelen
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/07/2017
Plannummer	Bijlage 16
Type	Orthofoto
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied 1971
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 17
Type	Orthofoto
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied 1990
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 18
Type	Orthofoto
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied 2015
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017

Plannummer	Bijlage 19
Type	CAI-kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017
Plannummer	Bijlage 20
Type	CAI-kaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2017